

RAPPORT

EIERSKAPSKONTROLL AV BIR AS FOR BERGEN KOMMUNE

1. JUNI 2022

Leveransen er utarbeidet for oppdragsgiver, og dekker kun de formål som med denne er avtalt. All annen bruk og distribusjon skjer for oppdragsgivers regning og risiko. BDO AS eller BDO Advokater AS vil ikke kunne gjøres ansvarlig overfor en tredjepart.

INNHOLD

1	OPPSUMMERING OG FORSLAG TIL TILTAK.....	3
1.1	SAMMENDRAG	3
1.2	FORSLAG TIL TILTAK	4
2	INNLEDNING	5
2.1	PROBLEMSTILLINGER OG FORMÅL	5
2.2	METODE OG VURDERING AV DATAGRUNNLAG	5
2.3	AVGRENSNINGER.....	5
2.4	KORT OM BIR	5
3	KOMMUNENS UTØVELSE AV EIERSKAPET I BIR.....	6
3.1	FASTSATTE REVISJONSKRITERIER.....	6
3.2	REVISJONSKRITERIER OG OBSERVASJONER.....	6
3.3	VÅR VURDERING ER AT KOMMUNEN UTØVER EIERSKAPET I BIR AS I SAMSVAR MED EIERSKAPSMELDINGEN, MEN AT OPPFØLGING AV MÅL OG RESULTATER KAN BLI BEDRE 13	
3.4	KONKLUSJON PÅ UTØVELSE AV EIERSKAPET I BIR AS	17
4	KOMMUNENS OPPFØLGING AV BÆREKRAFT I BIR	18
4.1	FASTSATTE REVISJONSKRITERIER.....	18
4.2	REVISJONSKRITERIER OG OBSERVASJONER.....	18
4.3	VÅR OPPSUMMERENDE VURDERING ER AT DET ER MANGLENDE SAMMENHENG MELLOM KOMMUNENS MÅLSETTINGER KNYTTET TIL BÆREKRAFT OG BÆREKRAFTSMÅLENE I BIR AS, MEN AT BÆREKRAFT ER EN STOR DEL AV EIERDIALOGEN I EIERMØTENE	22
4.4	KONKLUSJON PÅ OPPFØLGING AV BÆREKRAFT I BIR AS	26
5	HØRINGSUTTALELSER.....	27
5.1	HØRINGSUTTALELSE FRA BYRÅDSAVDELING FOR FINANS (BFNE).....	27
5.2	HØRINGSUTTALELSE FRA BYRÅDSAVDELING FOR BYUTVIKLING (BKMB).....	27
6	VEDLEGG	28
6.1	OVERSIKT OVER SENTRALE DOKUMENTER OG LITTERATUR	28

1 OPPSUMMERING OG FORSLAG TIL TILTAK

1.1 SAMMENDRAG

Kontrollutvalget i Bergen kommune har bestilt en eierskapskontroll av kommunens oppfølging av eierskapet i renovasjonsselskapet BIR AS. Eierskapskontrollen har til formål å se hvordan kommunen ivaretar sine eierinteresser overfor BIR AS, et selskap hvor kommune eier 80 prosent av aksjene.

Kontrollutvalget har fastsatt to problemstillinger:

Nr.	Problemstillinger
1.	Utøver kommunen eierskapet i BIR i tråd med kommunens eierstrategi?
2.	Hvordan følger kommunen opp at eierskapet i BIR ivaretar kommunens bærekraftsmål?

Kommunen følger ikke opp eierstrategien tilstrekkelig, blant annet prinsippet om «forurensar betaler» og et regnskapsmessig skille mellom lovpålagt avfall og næringsavfall

Kommunen har utarbeidet eierskapsmelding i samsvar med kravene i KS' anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll. Eierskapsmeldingen omfatter ti prinsipper for eierstyring. Formålet med å eie og forvalte selskapene i BIR-konsernet er å sørge for innsamling, transport og behandling av husholdnings- og næringsavfall i kommunen.

Ifølge eierskapsmeldingen skal kommunen følge opp både lovpålagt avfall (husholdningsavfall) og næringsavfall. Resultatmålet for næringsavfallet ble ikke oppnådd i 2020. For husholdningsavfallet gjelder prinsippet om «forurensar betaler». BIR AS har inkludert bossnettet i Bergen kommune i selvkost og fordelt kostnadene på alle deltakerkommunene og således ikke fulgt opp dette prinsippet tilstrekkelig.

I tillegg skal selskaper som håndterer både lovpålagt avfall og næringsavfall, praktisere et regnskapsmessig skille for å sikre at det ikke skjer ulovlig krysssubsidiering. For datterselskaper i BIR-konsernet som ivaretar begge typer avfall, er det ikke rapportert om slikt regnskapsmessig skille, selv om det i interne oversikter kan dokumenteres et skille. Eieroppfølgingen av dette synes ikke tilstrekkelig.

Bergen kommune utøver sitt eierskap med BIR AS i generalforsamling og bedriftsforsamling. I tillegg deltar kommunen i mer uformelle eiermøter. Møtene må sies å imøtekomme kommunens krav i eierskapsmeldingen. Når det gjelder generalforsamling og bedriftsforsamling fremmer ikke kommunen egne saker. De folkevalgte i bedriftsforsamlingen har ikke dialog med politisk eller administrativ ledelse i kommunen, hverken forut for eller i etterkant av disse møtene. Det er derfor liten eieroppfølging med sakene i bedriftsforsamlingen.

Bergen kommune ivaretar eierskapet i BIR AS i tråd med eierstrategien, men representantene i de formelle organene tar i liten grad initiativ til å følge opp selskapets renovasjonsfaglige spørsmål.

Det er manglende sammenheng mellom bærekraftsmål i kommunen og i BIR AS, men bærekraft er en viktig del av dialogen i de uformelle eiermøtene

BIR AS' bærekraftsmål og delmålene, som samsvarer med FNs mål, burde vært formulert mer tydelig og konkret og forankret i sektormålene fra kommunens Grønn strategi. Ifølge en statusrapportering vil flere av kommunens mål på BIR AS' ansvarsområde ikke bli nådd.

Bergen kommune håndterer alle FNs 17 bærekraftsmål og har dermed ikke pekt ut enkelte mål med særlig høy prioritet. BIR AS på sin side har valgt ut fem prioriterte bærekraftsmål. Men det er ikke direkte sammenheng mellom kommunens satsninger og BIRs satsninger på bærekraft.

Bærekraft inngår i eierdialogen mellom Bergen kommune og BIR AS. Karbonfangst og lagring ble tatt opp allerede i 2018, men har ennå ikke kommet til en løsning. Bergen kommune har hatt store forventninger til å nå sitt klimamål gjennom blant annet reduksjon av utslipp fra forbrenningsanlegget i Rådalen, men at ekstern finansiering må sikres først. Innsamling og behandling av matavfall rulles nå ut i kommunen etter lang tids utredning.

BIR-konsernet har relativt omfattende omtale av bærekraft i sin siste årsrapport. Mye av rapporteringen er tiltak som er iverksatt eller under etablering. I og med at det ikke er tydelig kobling mellom kommunens mål i Grønn strategi og BIR AS' delmål, vil det også være vanskelig å rapportere til eier om status og måloppnåelse.

Når det gjelder sirkulær økonomi, rapporteres det om mange aktiviteter og prosesser. Likevel opplyses det at det er vanskelig å gjøre analyser av effekter, og at rapporteringen dermed vil si lite om oppnådde resultater.

Bergen kommune kunne vært mer konkret på hvilken bærekraftsrapportering som er forventet ut fra målene i Grønn strategi. Slik det er i dag, vil BIR AS selv avgjøre hva denne rapporteringen skal omfatte.

1.2 FORSLAG TIL TILTAK

Det gis følgende anbefalinger:

- Eieroppfølgingen bør påse at prinsippet om «forurensar betaler» ivaretas for bossettet i Bergen kommune med fordeling mellom kommunens husholdningsavfall og kommunens næringsavfall, uavhengig av om dagens løsning innbærer at Bergen betaler mer eller mindre. Innenfor håndtering av husholdningsavfall skal det ikke forekomme kryssubsidiering mellom kommunene.
- Eieroppfølgingen bør påse at det fremlegges regnskapsoppstillinger som imøtekommer krav til regnskapsmessig skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall som også bør være i henhold til kravene i statsstøtteren.
- Eieroppfølgingen bør påse at det er en direkte sammenheng mellom kommunens mål på bærekraft i Grønn strategi og bærekraftsmål i BIR AS.
- Eieroppfølgingen bør påse at BIR AS rapporterer om status på kommunens mål om bærekraft i årsrapportene.

2 INNLEDNING

2.1 PROBLEMSTILLINGER OG FORMÅL

Kontrollutvalget har gjennom fremlagt prosjektplan bestilt to problemstillinger for oppdraget:

Nr.	Problemstillinger
1.	Utøver kommunen eierskapet i BIR i tråd med kommunens eierstrategi?
2.	Hvordan følger kommunen opp at eierskapet i BIR ivaretar kommunens bærekraftsmål?

Tabell 1: Problemstillinger for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll av BIR AS. Kilde: Bestilt av kontrollutvalget

Formålet med oppdraget har vært å undersøke hvordan kommunen følger opp sitt eierskap i henhold til kriterier for god eierstyring. Videre har formålet også vært å se særskilt på hvordan kommunen følger opp selskapet innenfor bærekraftsområdet.

2.2 METODE OG VURDERING AV DATAGRUNNLAG

Oppdragene er gjennomført i samsvar med standardene for forvaltningsrevisjon (RSK 001) og eierskapskontroll (RSK 002). Dette innebærer blant annet at byrådet har fått en orientering om oppdraget før oppstart, og en mulighet for å uttale seg om utkast til rapport før endelig rapportering. Byrådets kommentarer til rapporten, og revisors eventuelle bemerkninger til disse, er redegjort for avslutningsvis i denne rapporten.

Oppdragene bygger på intervjuer, gjennomgang av dokumenter og analyser av regnskaper og selvkostkalkyle.

2.3 AVGRENSNINGER

KS' anbefaling om eierskap, selskapsledelse og kontroll omfatter 21 anbefalinger. I denne rapporten begrenses undersøkelsene til eierskapsmelding, eiermøter og folkevalgte som eierrepresentanter i eierorganet.

Bærekraft er et omfattende tema som kan ta utgangspunkt i FNs 17 bærekraftsmål. Bergen kommune arbeider i prinsippet med alle målene, men i denne eierskapskontrollen er undersøkelsen avgrenset til sektormål som er relevante for BIR AS' virksomhet.

Vi finner det riktig å presisere at vi ikke kan påta oss ansvar for fullstendigheten eller riktigheten i det grunnlagsmaterialet som har vært utgangspunkt for våre vurderinger. Dersom vi har mottatt uriktige eller ufullstendige opplysninger, har vi ikke hatt anledning til å avdekke dette ut over overordnede rimelighetsvurderinger.

2.4 KORT OM BIR

BIR AS er blant landet største renovasjonsselskaper. Bergen kommune er majoritetseier i BIR AS og eier 80 prosent av aksjene. Øvrige eiere er kommunene Askøy, Bjørnafjorden, Kvam, Osterøy, Samnanger, Vaksdal og Øygarden.

Selskapets formål er å eie og forvalte selskaper som skal sørge for innsamling, transport og behandling av husholdnings- og næringsavfall. BIR AS har en rekke datterselskaper som ivaretar ulike funksjoner i verdikjeden.

I sum har konsernet nærmere 500 ansatte og i 2020 en omsetning på over 1,5 milliard kroner.

3 KOMMUNENS UTØVELSE AV EIERSKAPET I BIR

Den første problemstillingen er:

Problemstilling 1: Utøver kommunen eierskapet i BIR i tråd med kommunens eierstrategi?

3.1 FASTSATTE REVISJONSKRITERIER

Det er utledet følgende revisjonskriterier for denne problemstillingen:

- Bergen kommune utarbeider eierskapsmelding i samsvar med kravene i kommuneloven.
- Bergen kommune kommuniserer forventninger om mål og resultater til BIR AS.
- Bergen kommune følger opp sin eierstyring med BIR AS i eiermøter og i selskapsmøter.

3.2 REVISJONSKRITERIER OG OBSERVASJONER

3.2.1 Har Bergen kommune utarbeidet eierskapsmelding i samsvar med kravene i kommuneloven?

Ifølge kommuneloven skal bystyret én gang i valgperioden vedta en eierskapsmelding. Den skal inneholde

- prinsipper for eierstyring
- oversikt over selskaper, foretak og andre virksomheter kommunen har eierinteresser i
- kommunens formål med eierinteressene

Bergen kommunes eierskapsmelding vurderes for dens eierskap i BIR AS.

Bystyret i Bergen kommune vedtok 30. januar 2019 «Melding om eierskap i kommunens selskaper og foretak». Formålet med dokumentet er å fastsette kommunens eierskapspolitikk på et strategisk og prinsipielt nivå. I tillegg beskriver dokumentet kommunens ulike eierposisjoner, samtidig som det fastsetter ti prinsipper for god eierstyring som kommunen skal følge. De ti prinsippene er følgende:

1. Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskapsutøvelse i selskapene og selskapenes virksomhet.
2. Eierbeslutninger og vedtak skal foregå på generalforsamlinger og representantskapsmøter.
3. Kommunen setter opp resultatmål for selskap som forvalter betydelige økonomiske verdier for kommunen. Styret er ansvarlig for realisering av målene.
4. Kapitalstrukturen i hvert selskap skal være tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon.
5. Styresammensetningen skal kjennetegnes av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra det enkelte selskaps formål og egenart.
6. Styret har det overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet, og skal ivareta en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse på vegne av eierne.
7. Kommunen skal i den grad det er relevant medvirke til at styret utøver en effektiv virksomhetsstyring og evaluerer sin virksomhet.
8. Bystyremedlemmer, byråder og politiske rådgivere skal ikke velges inn i styrene i aksjeselskap og kommunale foretak av habilitetshensyn.
9. Lønns- og incentividordninger bør utformes slik at de fremmer verdiskapingen i selskapene og fremstår som rimelige.
10. Selskapet skal være bevisst sitt samfunnsansvar.

Kommunens beskriver eierskapet i BIR med økonomiske nøkkeltall og selskapets formål, eiere og virksomheter i BIR-konsernet, herunder skillet mellom lovpålagt og konkurranseutsatt virksomhet. Kommunen har satt et avkastningskrav på sju prosent for BIR-konsernet.

Videre redegjøres det for kommunens eierskapsstrategi og forventninger til BIR. Eksempelvis at «BIR er [...] et viktig verktøy for å kunne oppfylle Bergen kommunes ambisjon om å være en grønn by», og at:

Det blir viktig at BIR også i fremtiden klarer å utnytte de mulighetene som ligger i en moderne avfallshåndtering, herunder være i forkant når det gjelder energigjenvinning. Avfallet er blitt en etterspurt vare som det er konkurranse om å få utnytte, og det vil i tiden fremover være viktig å utnytte ressursene i avfallet lokalt. Det forventes at BIR sørger for å være rustet til å møte disse utfordringene, og evner å se nye muligheter i utnyttelsen av avfallet som sekundære råvarer. Dette blir en strategisk viktig oppgave for BIR.

Videre heter det:

Bergen kommunes klima- og energihandlingsplan har som mål at Bergen skal være fossilfri i 2030. Dette gjelder ikke bare kommunens egen virksomhet, men for Bergen som sådan. Kommunen forventer at BIR arbeider for å bidra til å realisere dette målet og særlig ser på løsninger for Co2-fangst fra forbrenningsanlegget i Rådalen. Kommunen viser også til Stortingets vedtak vedrørende matavfall og ber BIR intensivere arbeidet med å samle inn matavfall i Bergen.

I eierskapsmeldingens vedtakstekst (kapittel 1) står følgende: «Bergen kommune legger til grunn at selskapene gjør seg kjent med, og opptre i samsvar med kommunens klima- og energihandlingsplan, 'Grønn strategi'».

3.2.2 Kommuniserer Bergen kommune forventninger om mål og resultater til BIR AS?

Under dette kriteriet vurderes prosessene Bergen kommune har med BIR AS før selskapsmøtene. Ifølge ett av eierskapsprinsippene skal kommunen sette opp resultatmål for selskap som forvalter betydelige økonomiske verdier for kommunen. For BIR AS konkret skal kommunen følge opp eierskapet gjennom

- økonomiske nøkkeltall
- selskapets formål
- eiere og virksomheter i BIR-konsernet
- skillet mellom lovpålagt og konkurranseutsatt virksomhet

Oppfølging av spørsmål om bærekraft er dekket av problemstilling nedenfor.

Det er naturlig at Bergen kommunes forventninger til BIR AS blir knyttet til de forhold kommunen skal følge opp. Etter intervjuer med både BIR AS og representanter fra byrådsavdelingene, rettes oppmerksomheten her til kommunens avkastningskrav, investeringer i bosnettet og kravet til regnskapsmessig skille. Først litt om rolleavklaringen mellom byrådsavdelingene.

Rolleavklaring byrådsavdelinger imellom

Bergen kommune hadde et behov for å sikre at BIR AS tok hensyn til føringer og vedtak i bystyret. Den oppfølgingen som tidligere ble gjort av byrådsavdeling for finans, næring og eierskap (BFNE), var ikke tilstrekkelig til å fange opp slike vedtak. Dermed ble ansvaret fordelt på to byrådsavdelinger.

Byrådsavdeling for finans (BNFE) følger opp BIR AS innenfor rammer i aksjeloven og eierskapsmeldingen, og eierskapet utøves i generalforsamlingen. Byrådsavdeling for klima, miljø

og byutvikling (BKMB) følger opp BIR AS når det gjelder selskapets lovpålagte ansvar for husholdningsavfall (forurensningsloven § 30 mv.) og andre renovasjonsfaglige saker. Det opplyses at Bergen kommune kan ha høyere ambisjoner til BIR AS' tjenester enn de andre eierkommunene, blant annet sirkulær ressursbruk og reduserte utslipp.

Når det gjelder bossnettet i Bergen har byrådsavdeling for byutvikling (BKMB) arbeidet med å få dette på plass i mange år, både rent økonomisk og på det renovasjonsfaglige området. Det har medført god samhandling med BIR AS. Det er også krevd fra bystyret at det skal avgis en årlig rapportering om bossnettet basert på informasjon fra BIR AS som bearbeides og fremmes av BKMB.

Kommunikasjon av resultatmål næringsdrift

BIR-konsernet skal for den lovpålagte delen drive innenfor selvkost og har således ikke et økonomisk resultatmål ut over å gå i balanse over tid.

Etter bystyresak i 2015¹ ble det for den konkurranseutsatte delen av BIR-konsernet satt mål om sju prosent avkastning på verdjustert egenkapital. Dette kravet er også nedfelt i kommunens eierskapsstrategi. BIR AS oppfylte avkastningskravet i 2018 og 2019, men ikke i 2020. (Se også mer i avsnittet nedenfor om generalforsamlingen.)

Bossnettet i Bergen

Representantskapet for BIR AS vedtok 28.5.1999 at det skulle innføres felles renovasjonsgebyr for alle deltakerkommunene. I dette ligger at selvkost for den enkelte kommune skal baseres på de samlede kostnadene for BIR AS' tjeneste uavhengig av enkeltinvesteringers geografiske tilknytning. BossNett AS, et datterselskap i BIR AS, hadde som formål (den gang i 1999) å «bygge ut og drifte et sammenhengende rørbasert avfallssystem i Bergen.» Bergen bystyre har ved flere anledninger behandlet saker knyttet til BossNett AS, og i 2008 vedtatt (sak 245-08) at kapitalkostnader ved investeringen skulle dekkes over renovasjonsavgiftene ved et grunnpåslag til alle deltakerkommunene i BIR AS og en brukerbetaling fra dem som er direkte berørt av anlegget.

Ifølge forurensningsloven § 34 skal den enkelte kommune fastsette gebyr for dekning av de samlede kostnadene for avfallshåndtering etter selvkostprinsippet. Dette prinsippet innebærer at det er forurenser som skal betale for avfallshåndteringen. I tilknytning til den opprinnelige saken om gebyr og finansiering av bossnettet ble det gitt en juridisk betenkning om anskaffelse av bossnettet kunne inngå i selvkost for alle eierkommunene. I en kontradiksjon med Miljøverndepartementet i 2009 viste departementet til at renovasjon organisert som et interkommunalt selskap ikke skal lede til at innbyggerne i én kommune subsidierer innbyggerne i en annen kommune. Når det gjelder investeringer som gjøres på ulike tidspunkter, kan disse ses i sammenheng, men at det da må foreligge en investeringsplan som samlet sett vil komme alle kommunene til gode. Departementet kommenterer i et senere brev (7.5.2010) at kommunene i samarbeidet må selv avgjøre den konkrete utformingen av systemet og investeringene som skal ligge til grunn.

BIR AS har praktisert at investeringer i enkeltkommuner i et interkommunalt samarbeid kan inngå i selvkostberegningene for alle kommunene når man legger til grunn at det år om annet gjøres investeringer i alle kommunene. Bergen kommune har i den sammenheng i et svar til Norsk Industri vedrørende fastsetting av avfallsgebyr i BIR-kommunene (9.5.2014) vist til den generelle selvkostveilederen fra kommunaldepartementet² hvor det framgår at det kan være rimelig å

¹ Bystyresak 107-15 (29.4.2015)

² H-3/14 Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester, KMD februar 2014

utlignende kapitalkostnadene (kalkulatoriske renter og avskrivninger) for investeringer i den enkelte kommune, når de øvrige kommunene får nytte av investeringer i egen kommune på et senere tidspunkt. Veiledningen er gitt i tilknytning til temaet krysssubsidiering og at det avgjørende for en slik løsning er at fordeling av kostnader over tid ikke skal framstå som subsidiering av enkelte kommuner på bekostning av andre.

Miljøverndepartementet v/Miljødirektoratet har oppdatert veilederen for beregning av kommunale avfallsgebyrer³. I denne sies det tydelig at:⁴

Nettokostnadene skal fordeles per kommune etter bruk av tjenesten til IKS-et og ikke basert på eierbrøk. For eksempel skal investeringer som gjøres av et IKS som kommer kun innbyggerne i en eller noen kommune/-r til gode, dekkes over avfallsgebyret til den/disse kommunen/-e. Det er ikke anledning til å dekke disse investeringene over avfallsgebyret til de kommunene i IKS-et som ikke drar nytte av investeringen.

For aksjeselskaper gjelder tilsvarende det som ovenfor er sagt om interkommunale selskaper (IKS). I intervju er det gitt uttrykk for at det nå er en tydeligere veiledning på forståelse av selvkostprinsippet enn det Bergen kommune og BIR AS har oppfattet tidligere.

Regnskapsmessig skille

Etter anbefalinger om eierskap⁵ skal selskaper som opererer i et marked i konkurranse samtidig som de utfører kommunale, lovpålagte oppgaver uten konkurranse, sørge for å skille de ulike delene for å unngå brudd på reglene om statsstøtte. (Dette temaet er også omhandlet i egen rapport om virksomhetsstyring BIR og temaet krysssubsidiering.) I eieroppfølgingen er det naturlig at kommunen påser at selskapet(ene) har foretatt dette skillet, rent praktisk som et regnskapsmessig skille. I BIR-konsernet er de ulike aktivitetene (innsamling og behandling) skilt ut i datterselskaper, men tre datterselskaper ivaretar både lovpålagt avfall og næringsavfall: BIR Transport, BIR Nett og BIR Avfallsenergi.

Bergen kommune eier sammen med fem andre kommuner BIR AS. Datterselskaper av BIR AS eies fullt ut av BIR AS. En vurdering av om datterselskapene har foretatt et regnskapsmessig skille mellom lovpålagt avfall og næringsavfall, vil måtte gjøres av eierne i morselskapet (BIR AS). BIR AS utarbeider årsrapport og årsregnskap for sin virksomhet, og regnskap og noter inngår som del av årsrapporten 2020. Årsregnskapet er oppstilt etter regnskapslovens regler om selskapsregnskap (BIR AS) og konsernregnskap (BIR Konsern). Noteopplysninger er også oppgitt for BIR AS og for BIR Konsern.

Avfallsforskriften § 15-4 stiller krav om at det foreligger atskilte regnskap for lovpålagt håndtering av husholdningsavfall og for fordeling av felles kostnader dersom kommunen (selskapet) tilbyr avfallstjenester i markedet i tillegg til det lovpålagte avfallet. Et slikt atskilt regnskap skal bestå av resultat og balanse.⁶ Der regnskapssystemet gir mulighet for å etablere et klart skille mellom kommersiell drift og lovpålagt drift, skal det gjøres fordelinger for hver enkelt kostnads- og inntektspost, mens det kan benyttes fordelingsnøkler der direkte fordeling ikke er mulig. Balansen kan avgrensnes til å angi netto sysselsatt kapital (drifts- og anleggsmidler og arbeidskapital, dvs. eksklusiv pensjonsmidler og eventuelt utsatt skatt). Reglene i avfallsforskriften er ment å dekke kravene i statsstøttereguleringen, som er satt for å hindre ulovlig krysssubsidiering av kommersiell virksomhet.

³ Miljødirektoratet, M-258/2014 (revidert 3.12.2014)

⁴ M-258/2014 delkapittel 3.2, jf. delkapittel 3.1

⁵ KS Anbefaling om eierskap, anbefaling 2

⁶ Veileder om beregning av kommunale avfallsgebyrer, delkapittel 2.3. Miljødirektoratet M-258, 2014.

3.2.3 Følger Bergen kommune opp sin eierstyring med BIR AS i eiermøter og i selskapsmøter?

Bergen kommune følger opp BIR AS formelt gjennom generalforsamlingen og bedriftsforsamlingen. I tillegg er det uformelt forum for eiermøter. Ifølge aksjeloven skal selskaper med mer enn 200 ansatte ha bedriftsforsamling. BIR AS hadde 408 årsverk av egne ansatte i 2020.⁷ Det kan avtales at selskapet ikke skal ha bedriftsforsamling. I BIR AS' vedtekter bestemmes det at selskapet skal ha bedriftsforsamling i samsvar med aksjeloven bestående av 21 medlemmer hvorav 7 medlemmer av og blant de ansatte i konsernet. Vedtektene angir også hvilke oppgaver og saker bedriftsforsamlingen skal behandle.

Ifølge ett av prinsippene for eierskap nevnt innledningsvis, i den grad det er relevant, skal kommunen medvirke til at styret utøver en effektiv virksomhetsstyring og evaluerer sin virksomhet. Generelt er det flere uformelle kontaktpunkter mellom Bergen kommune og BIR-konsernet, blant annet en faglig koordineringsgruppe under konserndirektør og en styringsgruppe for bossnettet hvor både BIR AS, BIR Nett AS og BIR Privat AS deltar sammen med Bymiljøetaten i kommunen. I tillegg kommer også eiermøtene som er et uformelt organ. Når det gjelder byrådsavdeling for byutvikling (BKMB) som myndighetsutøver på renovasjonsområdet, sies det at det er god kontakt med BIR AS i konkrete saker og spørsmål, enten som oppfølging av politiske føringer, etter initiativ fra kommunaldirektøren eller fordi konsernledelsen i BIR AS tar kontakt.

Det er gitt uttrykk for at byrådsavdeling for finans (BFNE) tradisjonelt har utøvd sitt eierskap i BIR AS først og fremst i de formelle kanalene, dvs. i generalforsamlingen. Samtidig opplyses det at en slik «ren bedriftsøkonomisk eierskapsoppfølging» ikke var tilstrekkelig til å fange opp de andre aspektene innen renovasjon og miljø. Derfor ble det for noen år siden en koordinering mellom BFNE og BKMB i forkant av eiermøter, generalforsamlinger og dialogmøter med BIR AS, blant annet i forbindelse med karbonfangst og lagring i Rådalen. Det sies at Bergen kommune har en bevisst holdning til når eierrollen utøves (oppfølging av eierstrategi), når myndighet utøves for oppfølging av forskrift om husholdningsavfall og gebyr, eller som bestiller for etablering av bossnett.

Kommunelovens krav til internkontroll⁸ gjelder ikke for interkommunalt samarbeid i aksjeselskaper. Det forhindrer ikke at byråden i Bergen kommune skal følge opp⁹ et samarbeid om løsning av lovpålagte oppgaver, så som renovasjon. (Dette oppfølgingskravet gjelder også for alle deltakerkommunene.) Byrådets (kommunedirektørens) ansvar for å følge opp samarbeidet gjelder dermed uavhengig av om det er et interkommunalt oppgavefelleskap, interkommunalt politisk råd, vertskommune, interkommunalt selskap eller aksjeselskap som utfører oppgaven. Det vil inngå i byrådets (kommunedirektørens) internkontrollansvar å ha rutiner, prosedyrer osv. for å følge med på at samarbeidsavtalen blir fulgt slik at innbyggerne i egen kommune får det de har krav på uavhengig av om oppgaven utføres i et interkommunalt samarbeid.

Årlig eiermelding eller rapport

Ifølge KS Anbefaling om eierskap mv.¹⁰ bør bystyret motta årlig eierskapsmelding eller rapport fra selskapene om tilstanden i selskapene. Ovenfor er det konstatert at bystyret i Bergen har vedtatt eierskapsmelding én gang i valgperioden. En slik melding gir et grunnlag for å gi nødvendige styringssignaler til selskapene, og å gjøre tydelig de folkevalgtes ansvar. Ellers oversendes BIR AS' årsrapport som vedlegg til sak om årsregnskaper for porteføljebedrifter til

⁷ BIR AS årsrapport 2020, årsregnskap 2020, note 3.

⁸ Kommuneloven § 25-1

⁹ Veileder til internkontrollbestemmelsene i kommuneloven, KMD oktober 2021 avsnitt 3.1.3

¹⁰ Anbefaling 4

bystyret i Bergen kommune.¹¹ Som begrunnelse for saksframlegget vises det til bystyresak (2015)¹²: «Det rapporteres årlig på disse nye avkastningskravene i forbindelse med fremleggelse av selskapenes årsrapporter til bystyret». (Statusrapport for bossettet i Bergen sentrum er egen sak for bystyret, nevnt ovenfor.)

Generalforsamling

Ifølge KS' anbefaling om eierstyring bør kommunen oppnevne folkevalgte representanter i eierorganet.¹³ Fra Bergen kommune har det vært representanter fra den folkevalgte siden eller finansbyråden i generalforsamlingene siden 2018, men i 2020 hadde representant fra byrådsavdeling finans (BFNE) fullmakt. I eierskapsmeldingen sies det at bystyret i delegasjonsvedtak har gitt byrådet fullmakt til å ivareta kommunens interesser i selskaper.

I anbefalingen sies også at det bør etableres hensiktsmessige kommunikasjonsformer mellom bystyret og eierorganet i selskapene, og at dette bør forankres i eierskapsmeldingen. I Bergen kommune legges det opp til at BIR AS rapporterer om avkastning hvert år (næringsdelen), og at denne videresendes til bystyret. For husholdningsavfallet (monopoldelen) legges det opp til byrådsavdeling for byutvikling (BKMB) følger opp renovasjonsvirksomheten etter forurensningsloven og den økonomiske oppfølgingen av selvkost.

Bestemmelsene om generalforsamlingen følger reglene i aksjeloven og omfatter de formelle sakene som ifølge reglene skal behandles (regnskap og utbytte, eventuelt årsberetning, valg og saker som ifølge andre regler hører inn under generalforsamlingen). Tilsvarende gjentar BIR AS' vedtekter hva generalforsamlingen skal behandle. Vedtektene nevner ikke (konsern)årsberetning, men denne inngår som sak på generalforsamlingen.

Det opplyses fra byrådsavdeling for finans BFNE at den følger opp resultatmål i BIR AS etter at saken har vært behandlet i generalforsamlingen. Kommunen har generelt vedtatt et avkastningsmål på sju prosent for den næringsdrivende delen.¹⁴ I bystyresak om årsregnskaper for porteføljebedrifter nevnt ovenfor blir BIR AS' årsrapport lagt ved. I denne saken (saksframlegget om BIR AS) fremkommer det opplysninger om denne avkastningen og hvorvidt avkastningskravet er nådd. BIR AS opplyser at selskapet har gitt følgende avkastning siste årene:

- 2018: 8,57 % (verdijustert egenkapital 798,5 mill. kroner)
- 2019: 35,3 % (verdijustert egenkapital 621 mill. kroner, salg av hovedkvarter forklarer størrelsen på begge parametere)
- 2020: 0,4 % (verdijustert egenkapital 625 mill. kroner)
- 2021, estimat 15,5 %: (verdijustert egenkapital 750 mill. kroner)

Generalforsamlingen behandlet de formelle sakene som følger av aksjeloven og BIR AS' vedtekter. Det kan nevnes at generalforsamlingen i 2021 også vedtok endringer i BIR AS' vedtekter § 10 om bedriftsforsamlingen.

Bedriftsforsamling

En bedriftsforsamling er et selskapsorgan etter aksjeloven for selskaper med mer enn 200 ansatte, men det kan bestemmes i vedtekter at selskapet likevel skal ha bedriftsforsamling selv om kravet til antall ansatte ikke er oppfylt.¹⁵ Nærmere regler om bedriftsforsamlingens oppgaver

¹¹ Eksempelvis 'Årsregnskap for 2020 med oppfølging av mål og målekriterier for Bergen kommunes største porteføljebedrifter', byråds sak av 19. oktober 2021

¹² Bystyresak 107-15, vedtakspunkt 2 av 29.4.2015

¹³ KS' anbefaling 7

¹⁴ Eierskapsmeldingen, pkt. 2 BIR AS, avsnitt om eierstrategi (side 36), vedtatt 30. januar 2019

¹⁵ Aksjeloven § 6-35

følger av allmennaksjeloven¹⁶, men er også angitt i BIR AS' vedtekter. En bedriftsforsamling kan være et redskap for aksjonærdemokratiet, bedriftsdemokratiet og selskapets arbeid med samfunnsansvar, og organet kan være viktig i eierdialogen.¹⁷ En tredel av bedriftsforsamlingens medlemmer velges av og blant de ansatte (for BIR AS er 7 av 21 medlemmer blant ansatte). Ellers består bedriftsforsamlingen fra Bergen kommunes del av åtte folkevalgte representanter. Når det gjelder ansattes representasjon i selskapsorganer, ble det en lovfestet rett for disse å ha representanter i selskapenes styrer.¹⁸ En motivasjonen bak å sikre ansatterepresentasjon i bedriftsforsamlingen er nå supplert med bestemmelser om ansatterepresentasjon i styrer.

I BIR AS' vedtekter bestemmes det om bedriftsforsamlingen at den blant annet skal

- føre tilsyn med administrerende direktørs forvaltning av selskapet
- gi uttalelse til generalforsamlingen om regnskap og balanse
- treffe vedtak om vesentlige investeringer, omlegging av drift og omdisponeringer av ansatte

Ser vi på saker behandlet i bedriftsforsamlingen de senere årene, særlig de som favner om 'vesentlige investeringer og omlegging av drift', nevnes disse orienteringssakene:

- Renovasjonsbiler på batteri (2018)
- Innsamling av matavfall (2018, 2020)
- Karbonfangst og karbonfiber (2018 og 2019)
- Gjenvinningsstasjoner (2018 og 2019)
- Prosjekt «mat til mat» (2018 og 2019)
- Digitalisering BIR (2018)
- Biobrenselanlegg (2019)
- Utbygging av bossnett (2019)
- Hytterrenovasjon (2019)
- Status eiendom (investeringer), (2020, 2021)
- CO2-fangst energianlegget (2020, 2021)
- Status innføring av CO2-avgift (2020)

I 2021 tok BIR opp til prinsipiell diskusjon hvilke saker som burde komme til behandling i bedriftsforsamlingen, og dette ble fulgt opp i mars-møtet 2022.

Det er opplyst at det er BIR som tar initiativ til orienteringssakene nevnt ovenfor, og at eierrepresentantene i liten grad fremmer eller etterlyser konkrete saker selv. Riktignok ga representant fra Bergen i 2019 uttrykk for frustrasjon over at bedriftsforsamlingen ikke var kjent med saker som ble tatt opp i eiermøtene.

Vi er også informert om at det er liten, om noen, dialog mellom politisk og/eller administrativ ledelse i Bergen kommune og representantene fra Bergen kommune i bedriftsforsamlingen, verken før eller etter møtene.

Eiermøter

KS' anbefaling¹⁹ er at det holdes jevnlig eiermøter for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapene. De siste årene har det blitt gjennomført ett til to eiermøter i året. Formålet med møtene er blant annet å informere om selskapets strategi og økonomiske utvikling, samt å drøfte og avklare ulike eiermessige problemstillinger. Møtene skal også bidra til at eierne får lik informasjon på samme tidspunkt.

¹⁶ Allmennaksjeloven § 6-37

¹⁷ FaFo-notat 2014:03 - Bedriftsforsamlingen - pleie eller plikt?

¹⁸ Aksjeloven § 6-4

¹⁹ Anbefaling 6

Disse møtene er åpne for alle eierkommunene, det føres referat, og eierne inviteres til å gi innspill til BIR AS om det de måtte ønske.

Ifølge referater fra eiermøter gjennomført i perioden 2018 til 2021 har følgende temaer blitt diskutert:

- orientering om viktigste saker BIR jobber med nå, herunder eksempelvis plan for innsamling av matavfall, arbeid med ny forskrift og planer om håndtering av CO₂-utslipp fra forbrenningsanlegg
- revisjon av konsernstrategien
- sirkulær økonomi og digitalisering
- utbytte
- økonomi og regnskap
- styrerepresentasjon i datterselskaper

I utgangspunktet kommuniserer Bergen kommune eierstrategien med styreleder og konsernledelsen. Dette følges opp i eiermøter. Det kan også være behov for å ta opp saker i egne dialogmøter, eventuelt å reise egne saker på generalforsamlingen. Videre kan det forekomme at bystyret vedtar flertallsmerknader e.l. i saker knyttet til renovasjon, eksempelvis saker om «grønne tema». Da vil disse bli videreformidlet til BIR AS for behandling og eventuelt gjennomføring.

Ifølge veileder til avfallsforskriften kan kommunen(e) stille krav til utsortering av ulike fraksjoner av husholdningsavfallet, herunder matavfall, i lokal forskrift. Bergen kommune har valgt myndighetssporet som rett måte å sikre at tjenestene har det riktige nivået, og at innbyggerne også fikk tilbud om å utsortere matavfall. I lokal forskrift ble BIR AS derfor pålagt å utsortere blant annet matavfall. BIR AS har også satt utsortering av matavfall på agendaen i eiermøter, blant annet knyttet til kommunikasjonsstrategi og ulike løsninger for gjenvinning av avfallet (tjenestekjøp på kort sikt og etablering av eget biogassanlegg på lengre sikt).

Ifølge Bergen kommunes eierstrategi for BIR AS er eierskapet i BIR Privat AS (lovpålagt avfall) av samfunnspolitisk karakter. Kommunen må påse at avfallsbehandlingen er betryggende og formålstjenlig, herunder å få redusert mengde restavfall, sørge for effektiv drift og bidra til at eierkommunene når sine klimamål. Håndtering av næringsavfallet, i selskapet BIR Bedrift AS, drives i konkurranse med andre og har dermed et finansielt mål (ovenfor referert som avkastningsmålet). I eiermøtene skal BIR AS informere om økonomi, utbytte og strategier, og få avklart ulike eiermessige problemstillinger. Eierstrategien konstaterer at den formelle eierskapsoppfølgingen skjer i generalforsamlingen, og at oppfølging av monopolvirksomheten, selvkost og det renovasjonsfaglige etter forurensningsloven gjøres av byrådsavdelingen for byutvikling (BKMB).

3.3 VÅR VURDERING ER AT KOMMUNEN UTØVER EIERSKAPET I BIR AS I SAMSVAR MED EIERSKAPSMELDINGEN, MEN AT OPPFØLGING AV MÅL OG RESULTATER KAN BLI BEDRE

Nedenfor følger vår vurdering av kommunens oppfyllelse av revisjonskriteriene.

3.3.1 Bergen kommune utarbeider eierskapsmelding i samsvar med kravene i kommuneloven *Eierskapsmelding*

Vår vurdering er at kommunens eierskapsmelding oppfyller kravene i kommuneloven

Kommunens eierskapsmelding omfatter de ti prinsippene for eierstyring kommunen har lagt til grunn, den omfatter alle selskapene (datterselskaper) som inngår i konsernet BIR AS, herunder

om selskapene driver lovpålagt og/eller konkurranseutsatt virksomhet, samt beskrivelse av formål med eierskapet. Formålet er å eie og forvalte selskaper som skal sørge for innsamling, transport og behandling av husholdnings- og næringsavfall. Selskapet kan også etablere innsamling, transport og behandling av produksjonsavfall og farlig avfall.

Siste eierskapsmelding ble behandlet i bystyret 30. januar 2019. Det har dermed ikke vært behandlet ny eierskapsmelding i valgperioden 2019-2023 enda.

3.3.2 Bergen kommune kommuniserer forventninger om mål og resultater til BIR AS

Resultatmål

Vår vurdering er at kommunens resultatmål er kjent for BIR AS

Det fremkommer ikke av referatene fra eiermøtene i 2018-2020 om oppnåelse av resultatmål, men det er gitt orienteringer om de økonomiske resultater i møtene, herunder om foreløpig utbytte for 2019 i februarmøtet 2020. Det er ikke signalisert fra eierne (Bergen kommune) krav til endringer som skulle sørge for at resultatmålene skulle nås. Det opplyses også at BIR AS ikke har gitt uttrykk for at avkastningskravet er for høyt.

Bossnettet i Bergen

Vår vurdering er at bossnettet ikke skal dekkes over andre kommuners avfallsgebyrer

Bergen kommune ved byrådsavdeling for finans (BFNE) har vurdert lovligheten ved bl.a. ordningen med å la andre deltakerkommuner i BIR AS bidra til å dekke kostnader ved bossnettet i Bergen kommune (ved BIR Nett AS). Kommunen har i et svar til Norsk Industri (i 2014) gitt uttrykk for at det er tillatt at investeringer i én kommune kan fordeles til flere kommuner i et interkommunalt samarbeid når andre kommuner også har tilsvarende investeringer i senere perioder. Denne henvisningen er fra den generelle selvkostveilederen fra kommunaldepartementet (i 2014) i forbindelse med vurdering av krysssubsidiering. Når det gjelder Miljødirektoratets veiledning til avfallsforskriften (M-258), er det ikke tilsvarende veiledning. Ifølge denne skal investeringer som gjøres kun i én kommune, dekkes over avfallsgebyret i den kommunen. Forurensningslovens gebyrbestemmelser bygger på prinsippet om at 'forurenser betaler'. Dette kan ikke sies å være ny fortolkning av forurensningsloven, men heller en presisering fordi stadig flere kommuner velger interkommunale løsninger på renovasjonsområdet. BIR Nett AS, som ble stiftet i 2007, har belastet alle eierkommunene (unntatt Øygarden de siste årene) med deres andel av driftskostnadene.

Når det gjelder bossnettet i Bergen, har det en bokført verdi på 975 mill. kroner, avskrivninger på 6,7 mill. kroner og beregnede renter på lån på 12,6 mill. kroner i 2020.²⁰ (Beregningsgrunnlaget for renter kommenteres ikke her.) Etter befolkningsstatistikk pr. 2020 betyr det at

- ca. 4 mill. kroner av kapitalkostnadene belastes de andre eierkommunene (unntatt Øygarden).
- ca. 5 mill. kroner i andre driftskostnader for den lovpålagte delen belastes de andre eierkommunene (unntatt Øygarden)

De andre eierkommunene belastes således ca. 9 mill. kroner for bossnettet i Bergen kommune.

Fra intervjuene er det uttalt at disse klarere bestemmelsene (altså veileder M-258) vil ha som følge at nye investeringer i bossnettet i Bergen kommune skal bare dekkes over gebyrene i

²⁰ Spesifisert balanse for anleggsmidlene: tomter, bygninger og annen fast eiendom 2020, resultatregnskap for avskrivninger av disse anleggsmidlene og selvkostkalkylen for renter på interne lån BIR Nett AS.

Bergen kommune. I og med at veiledningen kom i 2014, gjeldende fra 2015, er det overraskende at det ikke skjedde en endring allerede den gang. Bergen kommune burde etter vårt syn fulgt opp denne fordelingen av kostnader på andre eierkommuner, senest etter at forståelsen ble tydeliggjort i 2014.

Regnskapsmessig skille

Vår vurdering er at Bergen kommune ikke følger opp regnskapsmessig skille for lovpålagt avfall og næringsavfall

Ifølge anbefaling om eierskap bør Bergen kommune følge opp at selskapet ivaretar et regnskapsmessig skille mellom lovpålagt avfallshåndtering og konkurranseutsatt håndtering av avfall. Gjennom selskapsstrukturen i BIR-konsern er de 'rene' tjenester skilt ut og dermed er kravet om regnskapsmessig skille i utgangspunktet imøtekommet for disse selskapene. Likevel er det tre selskaper som håndterer begge typer avfall hvor et regnskapsmessig skille burde fremkommet, og likeledes må all internhandel mellom selskapene i konsernet også dokumenteres for tilfredsstillende håndtering opp mot kravene for å hindre krysssubsidiering.

BIR AS utarbeider en selvkostkalkyle for interne formål. Den omfatter resultatregnskapet for datterselskapene, men ikke balansen. Spesifikasjonen i resultatregnskapet er mer detaljert enn resultatregnskapets formelle oppstilling, men det kan være formålstjenlig når forskjellige fordelingsnøkler skal anvendes. Årsregnskap med noter fastsettes av generalforsamlingen for datterselskapene. Eierkommunene utgjør en del av generalforsamlingen til morselskapet (BIR AS), og der blir følgende oppstilling vist i årsrapporten:

BIR KONSERN			BIR AS		
2020	2019		Note	2020	2019
Driftsinntekter					
807 263	810 288	Salgsinntekt	2	492 243	417 856
36 846	203 014	Annen driftsinntekt	2	116 458	125 153
844 109	1 013 302	Sum driftsinntekter		608 702	543 009
Driftskostnader					
-124 472	-109 552	Varekostnad		-419 054	-347 102
-327 863	-315 924	Lønnskostnad	3,9	-44 657	-46 232
-133 256	-128 545	Av- og nedskrivninger	5	-69 777	-69 612
-206 449	-201 876	Annen driftskostnad	4	-29 181	-26 559
-792 040	-755 896	Sum driftskostnader		-562 669	-489 504
52 069	257 405	DRIFTSRESULTAT		46 032	53 505
Finansinntekter og finanskostnader					
-4 066	21 032	Resultatandel fra investering i tilknyttet selskap	14	-	-
2 816	6 127	Finansinntekt	14	21 850	210 973
2	-6 618	Nedskrivning av finansielle eiendeler		-	-6 618
-47 952	-48 656	Finanskostnad	14	-51 302	-55 328
-49 200	-28 115	Netto finansposter		-29 452	149 028
2 870	229 290	RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		16 581	202 532
-1 887	-11 679	Skattekostnad	13	-2 648	-8 447
983	217 611	ÅRSRESULTAT		13 933	194 085
1 426	1 508	Minoritetenes andel		-	-
-443	216 103	ÅRSRESULTAT ETTER MINORITETSINTERESSER		13 933	194 085

Tabell 2 Resultatregnskap 2020 for BIR AS og for BIR Konsern. Kilde: BIR AS' årsrapport 2020.

Etter vår vurdering blir det ikke lagt frem resultatregnskap og balanse som dokumenterer det regnskapsmessige skillet mellom lovpålagt husholdningsavfall og næringsavfall for de selskapene som håndterer begge typer avfall. Bergen kommune burde etter vårt syn fulgt opp dette i sin eierskapsoppfølging.

3.3.3 Bergen kommune følger opp sin eierstyring med BIR AS i eiermøter og i selskapsmøter

Generalforsamling

Vår vurdering er at kommunens ivaretar eieroppfølging i generalforsamlingen for BIR AS, og at bystyret får orientering om BIR AS' virksomhet i årsrapport, men at det ikke gis informasjon om oppfyllelse av avkastningskrav

Kommunen imøtekommer anbefaling om folkevalgte eller byrådsrepresentanter i generalforsamlingene. Det er også anbefaling om kommunikasjon mellom representantene og bystyret, og at nærmere regler om dette bør gis i eierskapsmeldingen. I Bergen kommune bestemmer eierskapsmeldingen at bystyret skal få informasjon om avkastningskravet, og dette er gitt i saksframlegget om årsregnskap for porteføljebesringer mv.

Bergen kommune utøver sitt eierskap med BIR AS ved å delta i generalforsamlingene. Saker til behandling følger lov og vedtekter, og det er ikke behandlet andre saker. Styrets konsernårsberetning inngår i behandlingen, og generalforsamlingen er derigjennom orientert om BIR AS' drift ut over informasjonen i årsregnskapet.

Kommunens resultatmål på sju prosent for næringsdelen er delvis innfridd de siste årene, og ble for 2019 betydelig høyere som følge av gevinst ved salg av eiendom, mens den ikke ble innfridd for regnskapsåret 2020. Generalforsamlingen i 2021 (for regnskapsåret 2020) vedtok kroner 0 i utbytte. Protokollen opplyser ikke om det har vært diskutert manglende oppnåelse av resultatkrav i 2020, og hva generalforsamlingen skulle ha anmodet om i den anledning.

Etter aksjeloven kan en aksjeeier fremme spørsmål til behandling i generalforsamlingen.²¹ Ifølge protokollene de siste årene er det ikke fremmet slike saker fra eiere, og det er ikke tradisjon for at Bergen kommune v/byrådsavdelingen for finans (BNFE) reiser egne spørsmål i generalforsamlingen. Eventuelle renovasjonsfaglige saker må derfor enten drøftes i bedriftsforsamlingen eller i de mer uformelle i eiermøtene.

Bedriftsforsamling

Vår vurdering er at bedriftsforsamlingen blir orientert om relevante saker, men det tas i liten grad initiativ i eierstyringen og den har lite dialog med eierne

Vår undersøkelse viser at bedriftsforsamlingen får seg forelagt relevante saker og imøtekommer kravene gitt i selskapets vedtekter. Oppgaven om å føre tilsyn med administrerende direktør (konsernsjef) oppfatter vi at gjøres gjennom behandling av årsregnskap og årsberetning (årsrapport).

I 2022 ble det lagt fram en sak fra BIR hvor det ble tatt opp bedriftsforsamlingens rolle og saker, se FaFo-rapporten nevnt ovenfor. Det er opplyst til oss at saken ikke ledet til noen prinsipiell diskusjon om rolle, men at det kom signaler om å vitalisere bedriftsforsamlingen. Da representantene ikke har innhentet eiernes syn på bedriftsforsamlingens rolle (se avsnittet nedenfor), er det også vanskelig å bidra inn i en diskusjon uten mandat fra eiersiden. Da fungerer ikke eierstyringen, og rolleavklaringen blir vanskelig.

²¹ Aksjeloven § 5-11

Representantene fra Bergen kommune er folkevalgte representanter. De utøver eierskapet gjennom beslutningssakene, og er ellers opplyst gjennom orienteringssakene. Det er et inntrykk at få saker settes på dagsorden gjennom en aktiv eierstyring. På den annen side tar BIR initiativ selv til å fremme relevante og aktuelle saker slik at behovet for mer aktiv styring kan være mindre. Det har vært initiativ til å vitalisere bedriftsforsamlingen, men eierne bør avklare rollen mellom eiermøtene og bedriftsforsamlingen. I eiermøtene sitter representanter fra administrasjonen (både fra kommunen og BIR AS), mens i bedriftsforsamlingen sitter folkevalgte representanter fra kommunene i tillegg til ansatterepresentanter fra BIR. Ved at det nærmest er fraværende dialog med eierrepresentanter forut for og i etterkant av bedriftsforsamlingsmøter, synes bedriftsforsamlingens rolle å bli marginal sett i et eierperspektiv.

Vi kommenterte manglende kommunikasjon mellom bystyret og representantene i generalforsamlingen ovenfor, og at KS' anbefaling var å sikre denne gjennom bestemmelser i eierskapsmeldingen. Tilsvarende kan sies for representantene i bedriftsforsamlingen, ikke minst fordi disse representantene har mindre løpende dialog om miljø- og renovasjonsfaglige forhold.

Eiermøter

Vår vurdering er at eiermøtene fungerer etter sin hensikt, men at noen saker kunne vært foreslått for bedriftsforsamlingen eller generalforsamlingen

Bergen kommune deltar i eiermøtene og bidrar med å sette saker på dagsorden. I tillegg tas saker opp i mer uformelle former med selskapet. Eierstrategien er ikke tydelig på i hvilket fora det renovasjonsfaglige skal tas opp. Likevel er eierstrategien gitt i tilknytning til omtale av eiermøtene, og temaene i eiermøtene de siste årene bekrefter det.

Eiermøtene er uformelle, og eierinitiativ tas til orientering. Med tanke på at kommunens eierstrategi har konkrete forventninger, kunne viktige saker også vært fremmet til de formelle organene: bedriftsforsamling og/eller generalforsamling. Det kunne gitt bedre og mer direkte eierstyring.

3.4 KONKLUSJON PÅ UTØVELSE AV EIERSKAPET I BIR AS

Kommunen har utarbeidet eierskapsmelding i samsvar med kravene i KS' anbefaling om eierskap mv. Den omfatter ti prinsipper for eierstyring og omfatter alle selskapene (datterselskaper) som inngår i konsernet BIR AS. Formålet med å eie og forvalte selskapene er å sørge for innsamling, transport og behandling av husholdnings- og næringsavfall.

Ifølge eierskapsmeldingen og eierstrategien skal kommunen følge opp både lovpålagt avfall (husholdningsavfallet) og næringsavfall. Resultatmålet for næringsavfallet ble ikke oppnådd i 2020. Når det gjelder husholdningsavfallet, gjelder prinsippet om «forurenser betaler». BIR AS har inkludert bossnettet i Bergen kommune i selvkost og fordelt kostnadene på alle deltakerkommunene og således ikke fulgt opp dette prinsippet tilstrekkelig.

I tillegg skal selskaper som håndterer både lovpålagt avfall og næringsavfall, praktisere et regnskapsmessig skille for å sikre at det ikke skjer ulovlig kryssubsidiering. For datterselskaper i BIR-konsernet som ivaretar begge typer avfall, er det ikke rapportert om slikt regnskapsmessig skille, selv om interne oversikter viser et skille. Eieroppfølgingen av dette synes ikke tilstrekkelig.

Bergen kommune utøver sitt eierskap med BIR AS i generalforsamling og bedriftsforsamling. I tillegg deltar kommunen i eiermøter. Sistnevnte er uformelle og har relevante saker til orientering. Møtene må sies å imøtekomme kommunens krav i eierskapsmeldingen. Når det gjelder generalforsamling og bedriftsforsamling, fremmer ikke kommunen egne saker. De folkevalgte i bedriftsforsamlingen har ikke dialog med politisk eller administrativ ledelse i

kommunen, hverken forut for eller i etterkant av disse møtene. Det er derfor liten eieroppfølging med sakene i bedriftsforsamlingen.

Bergen kommune ivaretar eierskapet i BIR AS i tråd med eierstrategien, men representantene i de formelle organene tar i liten grad initiativ til å følge opp selskapets renovasjonsfaglige spørsmål.

4 KOMMUNENS OPPFØLGING AV BÆREKRAFT I BIR

Den andre problemstillingen er:

Problemstilling 2:

Hvordan følger kommunen opp at eierskapet i BIR ivaretar kommunens målsettinger knyttet til bærekraft?

4.1 FASTSATTE REVISJONSKRITERIER

Det er utledet følgende revisjonskriterier for denne problemstillingen:

- Kommunens målsettinger knyttet til bærekraft inngår som en del av målene i virksomhetsstyringen av BIR AS.
- Bærekraft inngår i eierstyring og i eiermøtene (eierdialog).
- Bergen kommune stiller krav om at BIR AS rapporterer på bærekraft i årsrapportene.

4.2 REVISJONSKRITERIER OG OBSERVASJONER

4.2.1 Er kommunens målsettinger knyttet til bærekraft også en del av målene i virksomhetsstyringen av BIR AS?

Innledning

Bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov. Bærekraftig utvikling oppnås ved en balanse mellom økonomiske, sosiale og miljømessige forhold. Det innebærer at kommunen må å finne smarte løsninger som er til det beste for samfunnet, mennesker og miljøet. FNs 17 bærekraftsmål skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn, og til sammen dekker bærekraftsmålene de tre dimensjonene av bærekraft.

Bergen kommune behandlet klima- og energihandlingsplan (Grønn strategi) i 2016 og en sluttrapport Grønn strategi i 2020. Kommunen ga også en status i kommunens arbeid med bærekraftsmålene (2021).²² Rapporten viser en metode for hvordan byer måler sin innsats og framdrift for å nå bærekraftsmål, og omfattet seks av FNs bærekraftsmål (utvalgte mål). Kommunen har også utviklet en mulighetsstudie av Bergens sirkulære potensial (2021).

I behandlingen av eierskapsmeldingen (2019) vedtok bystyret:

Bergen kommune legger til grunn at selskapene gjør seg kjent med, og opptrer i samsvar med, mål og tiltak i kommunens klima- og energihandlingsplan, «Grønn strategi».

²² Status for Bergen kommunes arbeid med bærekraftsmålene - Voluntary Local Review

Byrådsavdeling for klima, kultur og næring vil ha en oppfølgende dialog med selskapene om dette.

I eiermeldingens eierskapsstrategi for BIR AS fremgår det at selskapet er en viktig del av den sirkulære økonomien der samfunnet skal gjenbruke og gjenvinne ressursene i avfallet, og at BIR AS er viktig for å oppfylle kommunens ambisjon om å være en grønn by. Kommunen har også som mål å være fossilfri i 2030 (Bergen som sådan), og at det forventes at BIR AS arbeider for å realisere dette målet og særlig ser på løsninger for CO2-fangst fra forbrenningsanlegget i Rådalen. Kommunen forventer også at BIR AS intensiverer arbeidet med å samle inn matavfall.

Bærekraftsmålene

Bergen kommune arbeider for å realisere alle bærekraftsmålene og har således ikke pekt ut noen bærekraftsmål som skal prioriteres foran andre.

Ifølge Grønn strategi er det under tema Forbruksmønster, avfall og ressurser gitt følgende sju sektormål:

- A1: Innbyggerne skal vite hvordan forbruk, avfall og ressursutnyttelse påvirker klimagassutslipp og hvordan gjøre klimavennlige valg.
- A2: Det skal være enkelt og attraktivt for forbrukerne å velge produkter med lang levetid og muligheter for reparasjoner og oppgraderinger samt få tilgang til produkter gjennom ulike deleordninger.
- A3: Det skal være enkelt å sortere brukte ting og avfall hensiktsmessig, avfallsmengde skal reduseres og kvalitet på gjenvinning økes.
- A4: Det skal være nullutslipp fra avfallstransport i Bergen sentrum.
- A5: Det skal tilrettelegges for å skape bedre løsninger for håndtering av næringsavfall.
- A6: Fossilandel i forbrenningsanlegg skal reduseres.
- A7: Det skal være karbonfangst ved forbrenningsanlegget innen 2025.

Disse målene ble satt i 2016, og ifølge sluttrapporten i 2020 er flere tiltak iverksatt, men fortsatt er flere til videre oppfølging. Det er blant annet kommentert at det må finnes bedre transportløsninger for tungtransport i sentrum, at arbeidet med bedre løsninger for håndtering av næringsavfall ikke er kommet 'skikkelig' i gang, at det er dårlig tilbakemelding på arbeidet med å redusere fossilandel i forbrenningsanlegget og at det er urealistisk å nå mål om karbonfangst innen 2025.

BIR AS har på sin side valgt ut fem prioriterte bærekraftsmål der selskapet i størst mulig grad kan utgjøre en forskjell. I konsernstrategien er det eksemplifisert hvordan selskapet kan bidra innenfor disse fem bærekraftsmålene:

Bærekraftsmål		Hvordan BIR skal bidra
 <p>9 INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR</p>	Innovasjon og infrastruktur (Kfr. FNs bærekraftsmål nr. 9)	Vi skal bidra til utvikling av bærekraftig og innovativ infrastruktur - spesielt skal vi bruke og dele vår kunnskap for å bidra til gode avgjørelser.
 <p>11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN</p>	Bærekraftige byer og samfunn (Kfr. FNs bærekraftsmål nr. 11)	Vi skal gjennom vår rolle som renovasjonsaktør bistå med tjenester og løsninger som legger til rette for en bærekraftig og smart byutvikling.

Bærekraftsmål	Hvordan BIR skal bidra
 Ansvarlig forbruk og produksjon (Kfr. FNs bærekraftsmål nr. 12)	Vi skal gjennom egen håndtering av avfall og som pådriver for bærekraftige produksjonsvalg bidra til en bærekraftig forvaltning av avfallsressursene.
 Stoppe klimaendringene (Kfr. FNs bærekraftsmål nr. 13)	Vi skal kontinuerlig implementere tiltak for å redusere vårt klimaavtrykk og legge til rette for at vestlendinger har mulighet til å ta klimasmarte valg.
 Samarbeid for å nå målene (Kfr. FNs bærekraftsmål nr. 17)	Vi skal aktivt dele vår kunnskap og erfaringer med andre som ønsker å utvikle sine renovasjonstjenester - vi skal også søke nye samarbeid for å utvikle selskapet og tjenestene som leveres.

Tabell 3: BIRs prioriterte bærekraftsmål med eksempler på hvordan selskapet kan bidra for å nå målene. Mål nr. 9 og 11 har endret formulering i senere tid. Kilde: BIR AS' konsernstrategi

BIR AS har i konsernstrategien også angitt hvilke av delmålene til FNs bærekraftsmål som de anser som relevante for sine prioriterte bærekraftsmål :²³

Bærekraftsmål	Utvalgte relevante delmål
 Innovasjon og infrastruktur	9.1 Utvikling av infrastruktur. 9.4 Effektiv ressursutnyttelse i industrien og ren teknologi.
 Bærekraftige byer og samfunn	11.6 Begrense negative konsekvenser for miljøet i byene.
 Ansvarlig forbruk og produksjon	12.2 Forvaltning av naturressurser 12.3 Redusere matsvinn 12.5 Redusere avfallsmengden 12.7 Fremme bærekraftige offentlige anskaffelser
 Stoppe klimaendringene	13.2 Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging 13.3 Styrke enkeltpersoner evne til å motvirke klimaendringer

²³ Revidert konsernstrategi 2020-2024, vedlegg 18 (presentasjon)

Bærekraftsmål	Utvalgte relevante delmål
 Samarbeid for å nå målene	17.7 Fremme utvikling og deling av miljøvennlig teknologi 17.17 Dele erfaringer på tvers av institusjoner

Tabell 4: BIRs utvalgte delmål til bærekraftsmålene. Kilde: BIR AS' konsernstrategi

I BIR AS' virksomhetsplan for 2021, som er en konkretisering av konsernstrategien, refereres det ikke eksplisitt til bærekraftsmålene, men planen omfatter tiltak knyttet til blant annet følgende satsningsområder (relevant i denne sammenheng):

- BIR skal være en sentral driver for utvikling av sirkulære verdikjeder.
- Ta samfunnsansvar før og etter vår verdikjede.

4.2.2 Inngår bærekraft i eierstyring og i eiermøtene (eierdialog)?

Under problemstillingen ovenfor er det opplyst at det i eiermøtene i perioden 2018 til 2021 har vært diskutert følgende temaer relatert til bærekraft:

- plan for innsamling av matavfall
- planer om håndtering av CO₂-utslipp fra forbrenningsanlegg, herunder karbonfangst og karbonfiber
- sirkulær økonomi og digitalisering

Ut over disse sakene er det også opplyst at eiermøtene har orientert om:

- renovasjonsbiler på batterier

Det er videre opplyst at byrådsavdelingene drøfter eierstrategi med styreleder og konsernledelsen. Blant annet hadde byråden for BKMB et dialogmøte med styreleder og konserndirektør i mai 2020 med flere bærekraftsrelaterte tema. Dette ble senere fulgt opp i den faglige koordineringsgruppen. Det er for øvrig vanlig å ta opp saker i dialogmøter.

Karbonfangst

Karbonfangst var på dagsorden allerede i 2018 hvor daværende daglige leder orienterte om CO₂-fangst ved forbrenningsanlegget i Rådalen. Det ble gitt uttrykk for at teknologien for håndtering av CO₂-fangst er utviklet, men at det er usikkerhet omkring finansiering og arealbehov. Saken ble fulgt opp senere i 2018. I januar-møtet i 2021 orienterte konsernsjef om blant annet årlig utslipp av CO₂ fra energianlegget. Det arbeides med å finne løsninger på utslippsutfordringen. Det ble også opplyst at det var etablert samarbeidsprosjekter med profesjonelle aktører innen karbonfangst, -bruk og -lagring, samt forskning om konvertering av CO₂ til karbon og nanofiber og mineralisering av CO₂ til kalsiumkarbonat. I det samme møtet ga byutviklingsbyråden en kort orientering om blant annet sirkulær økonomi og punktutslipp fra forbrenningsanlegget i Rådalen.

Bystyret i Bergen kommune vedtok (17.11.2020) en henstilling til statlige myndigheter om å ta med BIR AS' forbrenningsanlegg i Rådalen i nasjonale planer for karbonfangst, -bruk og -lagring (CCS). Byråden for klima, miljø og byutvikling hadde et møte med KMD (1.9.2021) der det ble konkludert med at konsept for karbonfangst- og lagring i Rådalen fortsatt ikke var kommet langt nok til å kunne søke om eksterne midler.

I 2022-møtet ble det opplyst at det årlige CO₂-utslippet i Rådalen er på 240 000 tonn, og at det er sterke politiske signaler om å redusere eller eliminere karbonutslippet. Det er gjennomført

mulighetsstudier for fangst og lagring. Finansiering av løsningene er dyre, og det kan være lønnsomt å ikke være først ute. Karbonfangst og lagring er også arealkrevende, og det må påregnes kjøp eller ekspropriasjon i Rådalen.

Matavfall

I 2018 ble det også orientert om hvordan de politiske prosessene knyttet innsamling av matavfall skulle gjennomføres. Dette ble fulgt opp i 2019 med orientering om hvordan BIR AS kunne håndtere et fremtidig krav om utsortering av våtorganisk avfall. Bergen kommune ga i den forbindelse uttrykk for en forventning om en redegjørelse for å imøtekomme slike krav innen 2019. I januar-møtet 2021 ble det gitt en orientering om prosjektet, dets kompleksitet og utfordringer. Det ble også i den forbindelse orientert om piloter og plan for utrulling og implementering i de ulike geografiske områdene i BIRs nedslagsfelt.

Bergen kommune informerer om at temaet matavfall er løftet i dialog med BIR AS på eiermøter og i bestillinger fra bystyret. BIR AS har imidlertid valgt å anlegge en langsiktig strategi under prosjektnavnet 'Mat til Mat' der en mer optimal løsning for sirkularitet i bruk av matavfall skulle være på plass før man ville gå i gang med å sortere matavfallet for seg. Kommunen har på sin side bedt BIR AS om å anlegge en mindre langsiktig strategi for å sikre utsortering av matavfall som ressurs så snart som råd, der matavfall gjenvinnes som biogass, for så å fortsette det mer langsiktige arbeidet med å utvikle bedre metoder for gjenvinning.

I 2022-møtet ble det orientert om at det var satt ut 60 returpunkt for matavfall i Bergen og at denne ordningen skulle 'utrulles' nå, blant annet med hjemmehenting av matavfall.

Sirkulær økonomi

I 2019 orienterte daværende daglige leder om innføring og utvikling av nye verdikjeder for sirkulær økonomi. Det viktige er å få til standardisering og kunnskap om produktdata og kontroll med farlige stoffer. Som nevnt ovenfor ga byutviklingsbyråden i møtet i 2021 en kort orientering om blant annet sirkulær økonomi. I 2021 vant BIR prisen som årets sirkulære bedrift.

4.3 VÅR OPPSUMMERENDE VURDERING ER AT DET ER MANGLENDE SAMMENHENG MELLOM KOMMUNENS MÅLSETTINGER KNYTTET TIL BÆREKRAFT OG BÆREKRAFTSMÅLENE I BIR AS, MEN AT BÆREKRAFT ER EN STOR DEL AV EIERDIALOGEN I EIERMØTENE

Nedenfor følger vår vurdering av kommunens oppfyllelse av revisjonskriteriene.

Bærekraftsmålene

4.3.1 Stiller Bergen kommune krav om at BIR AS rapporterer på bærekraft i årsrapportene?

Ifølge anbefaling om eierstyring mv. bør bystyret følge opp selskapene gjennom styringen av selskapene.²⁴ I vedtekter kan dette reguleres gjennom bestemmelser om bedriftsforsamling og generalforsamling. Disse omhandler ikke rapportering på bærekraft eksplisitt (naturlig nok), selv om det kan fremmes saker av betydelig investeringsmessig karakter eller gis anbefalinger om «en hvilken som helst sak» i bedriftsforsamlingen. I den nevnte anbefalingen om eierstyring mv. kommenteres det at kommunen kan ha strategi- og styringsdokumenter som selskapene må forholde seg til. Disse dokumentene er ikke lovfestet, men vil kunne inngå som en del av eierstyringen. Det er først og fremst eierne, dvs. folkevalgte, som har behov for slik informasjon.

Krav i eiermeldingen

²⁴ KS anbefaling nr. 5

Bergen kommune gir bestemmelser om blant annet selskapenes samfunnsansvar i sin Eiermelding, og dennes prinsipp 10 fastsetter blant annet:

Bergen kommune forutsetter at selskapene gjør seg kjent med og opptrer i samsvar med mål og tiltak innen klima og miljø, slik de er formulert i klima- og energihandlingsplanen «Grønn strategi». [...] Målet er at innbyggerne i Bergen skal begrense sitt klimafotavtrykk i tråd med FNs klimaavtale, og Bergen skal være en foregangskommune innen miljø, bærekraftig utvikling og tilpasning til klimaendringer. Miljøhensyn skal være et overordnet prinsipp i all virksomhet og planlegging, og det skal være lett å leve miljøvennlig i Bergen.

I Eiermeldingens kapittel om 'eierskapsstrategi' for BIR AS, framgår det blant annet:

Avfallshåndtering og -reduksjon er en viktig del av den sirkulære økonomien, og der samfunnet i langt større grad enn i dag skal gjenbruke og gjenvinne ressursene i avfallet. Det som ikke kan repareres eller gå direkte til ombruk, skal sorteres, separeres og omdannes til sekundære råvarer. BIR er således et viktig verktøy for å kunne oppfylle Bergen kommunes ambisjon om å være en grønn by.

Eiermeldingen fordeler også ansvar til byrådsavdelingene for eierskapsforvaltningen, herunder å utarbeide rutiner og eventuelle risikovurderinger. Dette kan forstås som at byrådsavdelingene har et oppfølgingsansvar for sine respektive selskaper, og at selskapene bør rapportere om sin virksomhet til byrådsavdelingene. I og med at Bergen bystyre har ambisiøse mål innen klima og miljø som i stor grad treffer BIR-konsernet, er det naturlig at selskapet (konsernet) gir tilbakemelding minst i den årlige rapporten fra selskapet til bystyret.²⁵

Årsrapport fra BIR AS om bærekraft

I styrets årsrapport for 2020 gis det blant annet informasjon om selskapets arbeid med samfunnsansvar, og relevante momenter fra årsrapporten er:

- ansvarlig og bærekraftig håndtering av avfallsressurser
- sentral driver for utvikling av sirkulære verdikjeder, herunder økt gjenbruk og materialgjenvinning og bruk av digitale verktøy som motivasjon for økt grad av kildesortering
- etablering av BIR Bedrifts fôrkjøkken hvor 17 tonn matrester ble omdannet til larvefôr som gir høyverdig protein
- startet samarbeid om et industrinettverk om bioproduksjon
- etablert 'sirkulærskolen' sammen med Bergen Næringsråd
- status på arbeidet med fem av FNs 17 bærekraftsmål (de målene som BIR AS har valgt ut)
- påvirkning på ytre miljø

Konsernet opplyser at det har kommet til et forsiktig anslag for gjenbruk og oppsirkulering av husholdningsavfallet i 2020 på 1,3 prosent ut over mengdene fra brukthallene som ikke er målt enda. Når det gjelder klimaavtrykket opplyses det at konsernet har satt i gang en oppdatering og en videre utredning av mulig karbonfangst på forbrenningsanlegget i Rådalen, og at i 2020 var CO₂-utslipp fra dette anlegget på ca. 225 000 tonn. Videre er det gitt informasjon om at konsernet har 31 nullutslippskjøretøy hvorav fem renovasjonsbiler, og at leveranse av fjernvarme har gitt en utslippsreduksjon med 69 900 tonn CO₂. Dette sammen med bosnettet i Bergen sentrum gjør at BIR er en viktig bidragsyter til lavere CO₂-utslipp, sies det.

²⁵ Se eksempelvis bystyresak for 2020 om «oppfølging av mål og målekriterier for Bergen kommunes største porteføljebedrifter», bystyret 24.11.2021

Vår vurdering er at kommunens målsettinger knyttet til bærekraft og sektormål ikke reflekteres tydelig nok i virksomhetsstyringen og i bærekraftsmålene i BIR AS

I eierskapsmeldingen legger bystyret i Bergen kommune til grunn at selskapene gjør seg kjent med kommunens Grønn strategi, og at byrådsavdeling for byutvikling (BKMB) følger opp dette. Av intervjuene fremgår det at Bergen kommune har forventninger til BIR AS på bærekraftsområdet, men at kommunen ikke eksplisitt har bedt om at selskapet prioriterer utvalgte bærekraftsmål.

Relevante sektormål fra Grønn strategi for BIR AS er i flere tilfeller helt konkrete:

- avfallsmengde skal reduseres og kvalitet på gjenvinning skal økes, ha nullutslipp av klimagasser fra avfallstransport i Bergen sentrum, bedre håndtering av næringsavfall, redusere fossilandel i avfallet som brennes og sørge for karbonfangst ved forbrenningsanlegget innen 2025

Målsetningene knyttet til bærekraft i BIR AS' konsernstrategi er generelle, men sammenfallende med FNs delmål knyttet til bærekraftsmålene:

- bidra til bærekraftig infrastruktur, bistå med tjenester for en bærekraftig byutvikling, bidra til en bærekraftig forvaltning av avfallsressursene, implementere tiltak for å redusere klimaavtrykk, legge til rette for klimasmarte valg, søke kunnskap for å utvikle selskapet og tjenestene.

Det kan være vanskelig å se sammenheng mellom relativt konkrete målsettinger (sektormål) satt i Grønn strategi og de mer generelle målene i BIR AS' konsernstrategi. Det kan argumenteres for at kommunens mål er inkludert i BIR AS' mål/FNs delmål, men det kan også hevdes at sammenhengen er vanskelig å se. BIR AS har også angitt hvilke delmål til de prioriterte bærekraftsmålene som de anser som relevante. Da ser vi at

- kommunens sektormål om at innbyggerne skal vite hvordan forbruk, avfall og ressursutnyttelse påvirker klimagassutslipp vil delvis dekkes av delmålet om å styrke enkeltpersoners evne til å motvirke klimaendringer
- kommunens sektormål om at avfallsmengde skal reduseres vil dekkes av delmålet om å redusere avfallsmengden
- kommunens sektormål om nullutslipp fra avfallstransport i Bergen sentrum kan dekkes av delmålet om utvikling av infrastruktur eller delmålet om negative konsekvenser for miljøet i byene, men er ikke så direkte knyttet

Vår vurdering er likevel at BIR AS' bærekraftsmål og delmålene burde vært formulert mer tydelig og konkret og forankret i sektormålene fra kommunens Grønn strategi. Vi ser også fra statusrapporteringen at flere av kommunens mål på BIR AS' ansvarsområde ikke har kommet langt nok eller at de ikke vil bli oppnådd. Etter vår vurdering bør byrådsavdelingen for byutvikling (BKMB) påse at BIR AS inkluderer kommunens målsettinger knyttet til bærekraft/sektormål mer direkte i sin målstruktur.

Bærekraft i eierstyring

Vår vurdering er at bærekraft inngår i eierstyring og eiermøter, men at tiltakene har tatt lang tid å utvikle og implementere, og for karbonfangst og lagring er dette naturlig

Vår vurdering er at bærekraft inngår i eierdialogen mellom Bergen kommune og BIR AS. Det er informert om at det er dialog mellom eierrepresentanter fra Bergen kommune og konsernledelsen om aktuelle bærekraftsrelaterte saker. Selve dagsorden i eiermøtene blir lagt av BIR AS.

Karbonfangst og lagring ble tatt opp allerede i 2018, men har ennå ikke kommet til en løsning. Karbonfangst og lagring er komplisert og dyrt, og BIR AS gir også uttrykk for at det kan være kostbart å være 'den første' i denne utviklingen. Likevel har Bergen kommune hatt store forventninger til å nå sitt klimamål gjennom blant annet reduksjon av utslipp fra forbrenningsanlegget i Rådalen. Kommunen har også henvendt seg til statlige myndigheter om en eventuell søknad om eksterne midler til finansiering av karbonfangst og lagring. Det må imidlertid lages et realistisk konsept før en slik søknad kan sendes. Revisor har forståelse for at denne utviklingen tar tid og at finansiering må sikres, men sen utvikling gjør at målet foreløpig ikke er nådd og det er usikkerhet om når det kan nås. Det kunne forventes at det var laget planer som hadde mer konkret fremdriftsplan.

Også håndtering av matavfall ble tatt opp allerede i 2018, men synes nå (i 2022) å være i utrulling for hele kommunen. BIR AS har brukt lang tid på å komme fram til en løsning på innsamling og håndtering av matavfall. Det medgis at det ikke har vært optimal kommunikasjon om matavfall mellom eier og BIR AS. Bergen kommune på sin side har ønsket å få til en gjenvinning av matavfall som biogass først, og at bedre metoder kunne utvikles over tid.

Arbeidet med sirkulær økonomi har også tatt noe tid, men der synes det som om BIR AS har kommet langt i tilrettelegging og utnyttelse.

Bærekraft i rapportering

Vår vurdering er at bærekraft inngår som en naturlig del av rapporteringen, men at kommunen ved behov kan be om rapportering på konkrete tema og spørsmål

BIR-konsernet har relativt omfattende omtale av bærekraft i sin siste årsrapport. Mye av rapporteringen er tiltak som er iverksatt eller under etablering. Under revisjonskriteriet foran om kommunens bærekraftsmål i Grønn strategi og BIRs bærekraftsmål, ble det kommentert at det ikke var direkte sammenheng mellom disse, og da vil en rapportering kunne bli vanskelig å vurdere. Under revisjonskriteriet ovenfor om bærekraft i eiermøtene, ble det rettet oppmerksomhet mot tre temaer: karbonfangst, matavfall og sirkulær økonomi. I og med at det er forventet at BIR-konsernet forholder seg til eierskapsmeldingen og Grønn strategi, vil det være naturlig å se hvordan BIR-konsernet rapporterer på disse temaene i årsrapporten.

Karbonfangst

Kommunens mål er at det skal være CO₂-fangst på forbrenningsanlegget i Rådalen innen 2025. Årsrapporten informerer om at det i 2020 er et utslipp på 225 000 CO₂, men opplyser ikke om dette er reduksjon sammenlignet med tidligere, eller om det er realistisk å nå kommunens mål innen 2025. Bergen kommune har fått utført mulighetsscenarioer om kommunens klimautslipp mot 2030.²⁶ Disse scenariene tar utgangspunkt i tiltak fra klimabudsjettet for 2020, fra Klimakur 2030 og et scenario med «radikale tiltak og påbud» for å kutte så mye som mulig av gjenværende utslipp. Når det gjelder utslipp i en såkalt referansebane, går den ned med 19 prosent fra 2018 til 2030, men reduksjonen motvirkes av en viss økning fra avfallsforbrenning med fem prosent. Det er usikkerhet i beregningene. Etter scenarioet Klimakur 2030 antas det en karbonfangst på 87 prosent av CO₂-utslippene fra avfallsforbrenning, dvs. 69 200 tonn fossilt CO₂ i 2030. Det kunne vært informativt om BIR AS i årsrapporten ga noe nærmere informasjon om utviklingen i utslipp og sammenheng mot et mål i 2025.

Matavfall

BIR AS informerer ikke spesifikt om håndtering av matavfall i årsrapporten, selv om vi under revisjonskriteriet om eiermøtene ovenfor redegjorde for utrulling av returpunkt for matavfall i

²⁶ Bergens klimagassutslipp mot 2030 - referansebane og mulighetsscenarioer, CICERO Report 2020:08 av 16.10.2020

Bergen. Det sies imidlertid at BIR i samarbeid med produsenter har startet et industrisamarbeid for å få fart på bioproduksjon.

Sirkulær økonomi

I årsrapporten omtales sirkulær økonomi som umodent og at det ikke er mulig å analysere seg fram til positive tall. Likevel pågår det mange aktiviteter og prosesser for å optimalisere verdisyklusen, skape nye verdistrømmer og redusere ressursforbruk. Blant aktivitetene er digitalisering og bruk av teknologi, etablering av førkjøkken, industrisamarbeid for bioproduksjon, kildesortering og arrangement av sirkulærskolen. Det er således en relativt bred omtale av sirkulær økonomi i årsrapporten, men i og med at det er like konkrete mål og at det er vanskelig å gjøre analyser av effekter, vil rapporteringen bare være på type aktiviteter og lite om resultater. Som kommentert ovenfor om sammenhengen i mål mellom kommunen og BIR AS, burde målene reflektere hverandre og være mer konkrete som et grunnlag for også å rapportere mer konkret.

4.4 KONKLUSJON PÅ OPPFØLGING AV BÆREKRAFT I BIR AS

BIR AS' bærekraftsmål, særlig delmålene, burde vært formulert mer tydelig og konkret og forankret i sektormålene fra kommunens Grønn strategi. Ifølge statusrapporteringen vil flere av kommunens mål på BIR AS' ansvarsområde ikke bli nådd.

Bergen kommune jobber med alle FNs bærekraftsmål og har dermed ikke pekt ut enkelte mål som har særlig høy prioritet. BIR AS på sin side har valgt ut fem prioriterte bærekraftsmål. Men det er manglende sammenheng mellom kommunens satsninger og BIRs satsninger på bærekraft.

Bærekraft inngår i eierdialogen mellom Bergen kommune og BIR AS. Karbonfangst og lagring ble tatt opp allerede i 2018, men har ennå ikke kommet til en løsning. Bergen kommune har hatt store forventninger til å nå sitt klimamål gjennom blant annet reduksjon av utslipp fra forbrenningsanlegget i Rådalen, men at ekstern finansiering må sikres først. Vi mener kommunen burde forventet at det forelå mer konkrete fremdriftsplaner. Innsamling og behandling av matavfall rulles nå ut i kommunen etter lang tids utredning.

BIR-konsernet har relativt omfattende omtale av bærekraft i sin siste årsrapport. Mye av rapporteringen er tiltak som er iverksatt eller under etablering. I og med at det ikke er tydelig kobling mellom kommunens mål i Grønn strategi og BIR AS' delmål, vil det også være vanskelig å rapportere til eier om status i gjennomføring og måloppnåelse.

Når det gjelder sirkulær økonomi, rapporteres det om mange aktiviteter og prosesser, herunder digitalisering, etablering av førkjøkken, industrisamarbeid for bioproduksjon, kildesortering og arrangement av sirkulærskolen. Likevel opplyses det at det er vanskelig å gjøre analyser av effekter, og at rapporteringen dermed vil si lite om resultater.

Bergen kommune kunne vært mer konkret på hvilken bærekraftsrapportering som er forventet ut fra målene i Grønn strategi. Slik det er i dag, vil BIR AS selv avgjøre hva denne rapporteringen skal omfatte.

5 HØRINGSUTTALELSER

Bergen kommune har valgt å avgi to høringsuttalelser til rapport om eierstyring av BIR AS fra henholdsvis byrådsavdeling for finans (BFNE) og byrådsavdeling for byutvikling (BKMB). I tillegg er det gitt tre vedlegg som også er lagt ved nedenfor. Byrådsavdeling for byutvikling (BKMB) gir i sitt svar uttrykk for at det er utfordrende å finne en klar grensegang mellom hva som er en del av eiersporet (BFNE) og hva som tilligger kommunen å følge opp som myndighet (BKMB). Revisor adresserte høringsforslaget til byrådslederen og anmodet om at kommunen ga en koordinert uttalelse. Da kunne et eventuelt uklart ansvar i eieroppfølgingen som rapporten tar opp, vært avklart.

5.1 HØRINGSUTTALELSE FRA BYRÅDSAVDELING FOR FINANS (BFNE)

Byrådsavdelingens høringsuttalelse følger på sidene nedenfor.

5.1.1 Våre kommentarer til høringsuttalelsen

Endringer i faktaopplysninger er korrigert i rapporten. Dette gjelder opplysning om avkastning på verdijustert egenkapital som er opplyst i saksframlegget om årsregnskap med oppfølging av mål og målekriterier for Bergen kommunes største porteføljebedrifter.

Byrådsavdelingen mener ellers at å følge opp kravene til regnskapsmessig skille ligger til BIR AS, og at kommunen, med henvisning til aksjeloven, ikke skal utøve detaljkontroll. BIR AS har informert kommunen om at det er et regnskapsmessig skille mellom lovpålagt avfall og næringsavfall.

Revisor merker seg at byrådsavdelingen vil følge opp rapportens merknader og anbefalinger i kommende eiermøte.

5.2 HØRINGSUTTALELSE FRA BYRÅDSAVDELING FOR BYUTVIKLING (BKMB)

Byrådsavdelingens høringsuttalelse følger på sidene nedenfor.

5.2.1 Våre kommentarer til høringsuttalelsen

Byrådsavdeling for byutvikling (BKMB) har ikke merknader til faktaopplysninger i rapporten bortsett fra at antall eierkommuner er sju. Ifølge BIR AS årsrapport 2020 er det åtte eiere, men at bare sju får sine renovasjonstjenester levert av BIR AS (altså unntatt Øygarden).

Byrådsavdelingens kommentarer knytter seg først og fremst til rapportens anbefalinger. Byrådsavdelingen opplyser også at den har flere kontaktpunkter mot BIR AS' -konsernet. Rapporten nevner også disse, men kriteriet for vurderingen var avgrenset til eiermøter og selskapsmøter (generalforsamling). Likevel suppleres den endelige beskrivelsen med dialogen som var mellom byråden, styreleder og daglig leder om bærekraft i 2020.

Revisor oppfatter at byrådsavdelingen i stor grad ønsker å følge opp anbefalingene, for så vidt som dette eventuelt vil bli fulgt opp i etterkant av den videre behandlingen i kommunen.

BDO AS
Postboks 1704 Vika

0121 OSLO

Vår referanse: 2022/01973-20
Saksbehandler: Bodil Sulebakk Opsvik
Dato: 25. mai 2022
Deres ref.: Øyvind Sunde

Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom til rapport fra BDO AS om eierskapskontroll av BIR AS for Bergen kommune.

1. Innledning

Bergen kommune har mottatt rapport fra BDO AS (BDO) på eierskapskontroll av BIR AS (BIR), og blitt forespurt om å komme med høringsuttalelse til denne. Formålet med oppdraget BDO har fått var å undersøke hvordan kommunen følger opp sitt eierskap iht. kriterier for god eierstyring, og videre å se særskilt på hvordan kommunen følger opp selskapet innenfor bærekraftområdet.

2. Generelle kommentarer

Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom (BFNE) sin høringsuttalelse til rapporten fra BDO er utarbeidet på selvstendig grunnlag, og det legges her til grunn at Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling (BKMB) eventuelt avgir eget hørings svar. Bakgrunnen for dette er den ansvarsdelingen som byrådet har foretatt mellom de to byrådsavdelingenes oppfølging av selskapet, og som er orientert om i eierskapsmeldingen. Som BDO har redegjort for i rapporten er det BFNE som følger opp BIR innenfor rammene i aksjeloven, og som således utøver eierskapet i generalforsamlingen. BKMB følger opp BIR når det gjelder selskapets lovpålagte ansvar for husholdningsavfall (forurensningsloven § 30) og andre renovasjonsfaglige problemstillinger. Det ligger også til BKMB å følge opp bystyrets vedtak om «Grønn strategi».

3. Kommentarer til revisors vurderinger

BFNE har notert seg at BDO konkluderer med at *«kommunen utøver eierskapet i BIR i samsvar med eierskapsmeldingen, ... og i tråd med eierstrategien, men at oppfølgingen av mål og resultater kan bli bedre»*. I anledning siste bisetning påpeker BDO flere steder i rapporten, jf. bl.a. under pkt. 3.3.3, at bystyret ikke får informasjon om BIRs oppnåelse av avkastningskravet på 7% i den årlige bystyresaken som omhandler selskapenes årsregnskaper. Denne påstanden stiller BFNE seg svært undrende til da slik informasjon har blitt gitt til bystyret siden avkastningskravet på 7% ble vedtatt, jf. bystyresakene 352/21 og 386/20 m.fl. som omhandler årsregnskap med *«oppfølging av mål og målekriterier for Bergen kommunes største porteføljebedrifter»*.

BDO tar også opp problemstillingen om regnskapsmessig skille for lovpålagt avfall og næringsavfall, og mener at Bergen kommune ikke følger opp dette. BFNE tillater her å henvise til aksjelovens §6-12 som omtaler styrets forvaltningsansvar, og herunder at styret *«plikter å påse at selskapets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for*

betryggende kontroll». BFNE ser ikke for seg at kommunen som eier her skal utøve noen detaljkontroll av styrets løpende arbeid, jf. kommunens prinsipper for god eierstyring i eierskapsmeldingen. Bergen kommune har i likhet med de øvrige eierne i BIR blitt informert om at selskapet har etablert gode rutiner for å holde disse virksomhetsområdene regnskapsmessig adskilt, og det legges således til grunn at selskapets styre vil kommentere dette forholdet både i egen høringsuttalelse til BDOs rapport, og overfor selskapets eiere i førstkommande eiermøte.

En av grunntankene bak det interkommunale samarbeidet i BIR har vært et felles renovasjonsgebyr for alle eierkommunene, og at dette bl.a. baseres på de samlede kostnadene for BIRs selvkost tjenester uavhengig av enkelt investeringers geografiske tilknytning. Dette prinsippet om felles renovasjonsgebyr har selskapet og dets eiere tidligere ment å være ivaretatt av kravene i forurensningslovens § 34 om at forurenser skal betale for kostnadene med avfallshåndteringen. I forbindelse med Miljødirektoratets oppdatering av veilederen for kommunale avfallsgebyr som BDO viser til, finner BFNE det naturlig at denne problemstillingen blir behandlet på nytt i selskapet. BFNE vil ta initiativ til dette i førstkommande eiermøte om ikke selskapet selv skisserer en konkret oppfølging av dette forholdet i sin høringsuttalelse.

Hva gjelder BDOs kommentarer til BIRs rapportering om bærekraft er selskapets fem prioriterte bærekraftsmål kommentert. BIR har redegjort for arbeidet med disse bærekraftsmålene i sin konsernstrategi, løpende eiermøter og årsrapporter. I forbindelse med bystyrets behandling av den årlige rapporteringssaken som bl.a. omhandler årsrapportene fra de ulike selskapene kommunen har eierinteresser i, har ikke ytterligere informasjon om BIRs bærekraftsmål blitt etterspurt. BFNE legger imidlertid til grunn at BIRs arbeid med bærekraftsmål i relasjon til kommunens grønne strategi vil bli nærmere kommentert i egen høringsuttalelse fra BKMB.

Med hilsen
Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom

Tor Corneliussen – kommunaldirektør
Stein Trengereid - leder Eierskap konsern

Dokumentet er godkjent elektronisk.

BERGEN
KOMMUNE

BYRÅDSAVDELING FOR KLIMA, MILJØ OG
BYUTVIKLING
BKMB - kommunaldirektørens stab

BDO AS
Postboks 1704 Vika

0121 OSLO

Vår referanse: 2022/60796-18
Saksbehandler: Unn Hovda
Dato: 27. mai 2022
Deres ref.: Øyvind Sunde

Høringsuttalelse fra Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling til rapport fra BDO om eierskapskontroll av BIR AS for Bergen kommune

Bergen kommune har mottatt utkast av BDO-rapporten *Eierskapskontroll av BIR AS for Bergen kommune*. Rapporten er et resultat av bestilling fra Kontrollutvalget i Bergen kommune, og har til formål å se hvordan kommunen ivaretar sine eierinteresser overfor BIR AS.

I e-post 5- mai 2022 bes kommunen vurdere rapportens omtale under punkt 3.2 om kommunens utøvelse av eierskapet i BIR og punkt 4.2 om kommunens oppfølging av bærekraft i BIR. Det åpnes også om kommentarer knyttet til øvrige deler av rapporten, og opplyses at eventuelle feil vil bli innarbeidet i den endelige rapporten før publisering. Fra vårt ståsted hadde vært en fordel å få utkast forelagt for gjennomgang av innhold, før bearbeidet utkast ble forelagt for høringsuttale.

Generelle kommentarer

Byrådsavdeling for klima, miljø og byutvikling (BKMB) sin høringsuttalelse til rapporten fra BDO er utarbeidet på selvstendig grunnlag, men det vises samtidig til Byrådsavdeling for finans, næring og eiendom (BFNE) sitt høringssvar i brev 25.5.2022, som har et særlig ansvar for å følge opp BIR innenfor rammene i aksjeloven, og som utøver eierskapet i generalforsamlingen.

For eierstyring av BIR har byrådet i sak 219/20 fått tilslutning fra bystyret for følgende målsetting: «Byrådet vil legge til grunn og føre en aktiv eierskapspolitikk og vil sette tydelige krav til om at BIR skal ta samfunnsansvar innenfor sine virkeområder. Byrådet ønsker å styrke det interkommunale samarbeidet, og ha en god og konstruktiv dialog med nabokommuner slik at interkommunale selskaper og aksjeselskap kan videreutvikles.»

For Bergen kommune er BIR er et viktig verktøy for å kunne oppfylle vår ambisjon om å være en grønn by, og eierstrategien beskriver eiers ambisjoner for BIR knyttet til klima, miljø og fremme av løsninger som legger til rette for sirkulær økonomi i renovasjon. Dette utgjør den sektorpolitiske (også kalt samfunnspolitiske) målsettingen for kommunens eierskap i BIR og vil gjelde for konsernet i sin helhet (både enerett og konkurranseutsatt del). BKMB har ansvar for å påse at disse sektorpolitiske målsettingene følges opp i eierstyring, og i samarbeid med BFNE, ta dette opp i eieroppfølgingen innenfor rammene av aksjeloven.

BKMB følger i tillegg opp BIR når det gjelder selskapets tildelte enerett (delegasjon) for å ivareta lovpålagt ansvar for håndtering av husholdningsavfall etter forurensningsloven § 30. Kommunen har en plikt og myndighet til å fastsette lokal forskrift for håndtering av husholdningsavfall og påse at denne følges opp, ansvar for å fastsette gebyr i tråd med

Postadresse:
Postboks 7700, 5020 BERGEN
Kontoradresse:
Allehelgens gate 5

Telefon: 40809879
E-post: byutvikling@bergen.kommune.no
Internett: www.bergen.kommune.no

hjemmelsgrunnlag i forurensningsloven og avfallsforskrift. Dette er plikter kommunen har, uavhengig av hvordan renovasjonstjenesten er organisert i kommunen. BKMB har også ansvar for å revidere og følge opp delegasjonsvedtak, der bystyret tildeler BIR enerett for håndtering av husholdningsavfall i Bergen kommune. Samlet refereres dette til som «myndighetssporet», og er forankret i kommunens plikter og myndighet etter forurensningsloven, avfallsforskriften, og alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper.

Som det framgår under punkt 2.3 «begrenses undersøkelsene til eierskapsmelding, eiermøter og folkevalgte som eierrepresentanter i eierorganet». Det kan være hensiktsmessig å gjøre leser oppmerksom på at kommunens oppfølging av BIR som del av myndighetssporet dermed ikke er fullt ut belyst ved en slik gjennomgang.

BKMB ser at det kan være utfordrende å finne en klar grensegang mellom hva som er en del av eiersporet og hva som tilligger kommunen å følge opp som myndighet. Deler av rapporten går langt inn på tema som fullt ut er regulert av forurensningsloven, avfallsforskriften og gebyrforskriften, og som kommunen sånn sett har en plikt til å følge opp som myndighet og ansvarlig for å sikre selvkost ved gebyr. Vi ser imidlertid at revisjonen kan ha behov for å gå inn på disse temaene for å belyse spørsmål om kryssubsidiering av konkurranseutsatt virksomhet, men det er viktig at man er kjent med dette skillet, da oppfølging følger av ulike rettsgrunnlag og i ulik grad hører inn under kommunens eieroppfølging.

Fra 2019 har kommunen jobbet mer målrettet med å identifisere status for oppfølgingen av fastsatte mål forankret i eierstrategi og bystyrets øvrige bestillinger som omhandler forventninger til BIR, og identifisere gap. Det har også vært viktig å identifisere hvilke problemstillinger som hører inn under de ulike rollene, som eier eller som ansvarlig myndighet, og hvordan vi kan bruke det handlingsrommet vi har i de respektive rollene.

Kommentar til punkt 2.4. Antall eierkommuner i BIR er nå 7, fra tidligere 9. Sund (nå del av Øygarden) kommune har trukket seg ut, og er ikke lenger en medeier. For øvrig har Os og Fusa har slått seg sammen til Bjørnafjorden kommune.

Kommentarer til revisors vurderinger

BKMB viser til at rapporten har oppsummert funn og gitt noen samlede anbefalinger under punkt 1.2 på bakgrunn av observasjoner og funn under 3.2. og 4.2.

- *Eieroppfølgingen bør påse at prinsippet om «forurenser betaler» ivaretas for bossettet i Bergen kommune med fordeling mellom kommunens husholdningsavfall og kommunens næringsavfall, uavhengig av om dagens løsning innebærer at Bergen betaler mer eller mindre. Innenfor håndtering av husholdningsavfall skal det ikke forekomme kryssubsidiering mellom kommunene.*
- *Eieroppfølgingen bør påse at det fremlegges regnskapsoppstillinger som imøtekommer krav til regnskapsmessig skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall som også bør være i henhold til kravene i statsstøtteren.*
- *Eieroppfølgingen bør påse at det er en direkte sammenheng mellom kommunens mål på bærekraft i Grønn strategi og bærekraftsmål i BIR AS. Til rapportens anbefaling*
- *Eieroppfølgingen bør påse at BIR AS rapporterer om status på kommunens mål om bærekraft i årsrapportene*

Til anbefalingen under kulepunkt 1 vil BKMB påpeke at denne er upresis, noe som gjør det utfordrende å gi kommentarer på dette punkt, før den avklares innholdsmessig.

På bakgrunn av omtale i punkt 3.3.2 antar BKMB at det er næringsavfall som sådan og ikke «kommunens næringsavfall» det siktes til, da rapporten ikke identifiserer funn som gir grunn til å gi anbefalinger spesifikt knyttet til kommunens næringsavfall i bossettet. Om vår antakelse stemmer, vil anbefalingen under kulepunkt 1 første setning ikke påtale noe

vesensforskjellig annet enn anbefalingen i kulepunkt 2 «Eieroppfølgingen bør påse at det fremlegges regnskapsoppstillinger som imøtekommer krav til regnskapsmessig skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall som også bør være i henhold til kravene i statsstøtteretten.», da kravet om regnskapsmessig skille gjelder all virksomhet knyttet til husholdningsavfall og forbudet mot ulovlig statsstøtte vil gjelde for næringsavfall generelt.

Dersom man tillegg vil påtale at gebyrbelagte utgifter i én kommune fordeles mellom flere eierkommuner, bør dette være et eget punkt, da dette er knyttet til krav om geografisk avgrensning for beregning av selvkost, jf. avfallsforskriften § 15-3, jf. veileder om beregning av kommunale avfallsgebyrer¹ punkt 7. Anbefalingens formulering «uavhengig av om dagens løsning innebærer at Bergen betaler mer eller mindre» kan se ut til å høre mer tematisk sammen med siste setning om at det ikke skal forekomme kryssubsidiering mellom kommunene.

Samlet sett vil BKMB påpeke at de deler av anbefaling 1 og 2 som omhandler forhold knyttet til selvkost i den lovpålagte håndteringen av husholdningsavfall, vil falle under forhold som kommunen både har en plikt og myndighet til å følge opp etter forurensningsloven § 34, jf. avfallsforskriften kapittel 15, uavhengig av hvordan renovasjonstjenesten er organisert i kommunen. Dette har med det en svakere kobling til eieroppfølgingen, som redegjort for av BFNE i brev 25.5.2022, men er en viktig oppgave kommunen ivaretar som myndighet.

BKMB deler rapportens vurdering av at fastsetting av gebyr er en beslutning som ligger til kommunestyret i de respektive kommunene, jf. avfallsforskriften § 15-3 første ledd. Kommunen har for ordens skyld presisert dette i bystyresak 219/20 om *Delegasjon av enerett for innsamling av husholdningsavfall til BIR AS – fornyet gjennomgang og presisering*².

BIR har en plikt til å ivareta et regnskapsmessig skille mellom husholdningsavfall og næringsavfall etter avfallsforskriften § 15-4 om separat regnskap og balanse, og dette kravet forutsettes fulgt opp i rapporteringen til kommunen som grunnlag for fastsetting/rullering av renovasjonsgebyr etter forurensningsloven § 34.

BKMB merker seg imidlertid at rapporten konkluderer med at det regnskapsmessige skillet mellom husholdningsavfall og næringsavfall ikke er tydelig nok. BKMB vil i lys av dette utsette den planlagte årlige rulleringen av renovasjonsgebyr og sak om videreutvikling av fleksibel gebyrordning for å framskaffe dokumentasjon på at det regnskapsmessige skillet er forsvarlig ivaretatt i BIRs regnskapsrapportering som grunnlag for fastsetting renovasjonsgebyr i Bergen kommune.

For bossnettet viser for øvrig BKMB til at Boss Nett AS rapporterer særskilt om andel næringsavfall i bossnettet i de årlige statusrapportene til bystyret, for å identifisere om bystyrets ambisjoner for økt tilknytning av næringskunder innfris.

BKMB deler for øvrig rapportens vurdering av at bossnettet ikke skal dekkes over andre kommuners renovasjonsgebyrer. Kommunen har lagt denne rettsforståelsen til grunn i bystyresak 107/19³ om finansiering av videre utbygging av bossnett utenfor Bergen sentrum og i saksframlegg til byrådssak om *Bossnett – utredning av konsept, trase og plan for gjennomføring i Sandviken* med anbefaling til bystyret⁴ (som p.t. skal til behandling i bystyret).

¹ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/avfall/for-myndigheter/beregne-kommunale-avfallsgebyrer-veileder/organisering-av-avfallstjenester/>

² <https://www.bergen.kommune.no/politikk/politiskeutvalg/375606/mote/1838122/sak/221742>

³ <https://www.bergen.kommune.no/politikk/saker/211780>

⁴ <https://www.bergen.kommune.no/politikk/politiskeutvalg/900101/mote/4060294/sak/238152>

BFNE har i brev 25.5.2020 informert om bakgrunnen for at gebyr for bossnettet har blitt beregnet som det har blitt, og historikken knyttet til hvordan eierne har forholdt seg til de anbefalinger BIR har gitt i gebyrspørsmål og utviklingen i hvordan regelverket for fastsetting av gebyr skal forstås. BKMB deler BFNEs oppfatning av at fordeling av kostnader knyttet til lovpålagt håndtering av husholdningsavfall mellom eierkommunene fortjener en ny, helhetlig gjennomgang. Dette er noe som vil kunne initieres på tvers av kommunene i en eierdialog, men som forutsetter oppfølging av kommunen som myndighet for å sikre korrekt fastsetting av gebyr.

Når det gjelder kommunens bærekraftsmål, viser BKMB viser til at FNs bærekraftsmål materielt sett i all hovedsak er innarbeidet i Kommuneplanens samfunnsdel, om enn etter en noe annen systematikk, og vil i tillegg påpeke at Grønn strategi (som nå er under rullering) særskilt vektlegger FNs bærekraftsmål 13. I eierstrategien for BIR er det også pekt på flere særskilte mål og ambisjoner i forhold til klima og miljø, som BIR forutsettes å følge opp, herunder etablering av karbonfangst for avfallsforbrenningsanlegget i Rådalen. BKMB har flere ganger satt dette på agendaen i eieroppfølgingen overfor BIR de siste årene, og BIR har utviklet et konsept for karbonfangst- og lagring som resultat av dette.

Rapporten peker under 4.2 på manglende sammenheng mellom kommunens og BIRs bærekraftsmål i deres strategier. I rapporten hevdes det at den manglende sammenhengen ikke har vært et tema i eieroppfølgingen. BKMB har imidlertid påtalt dette direkte overfor BIR i sin eieroppfølging over tid, og dette temaet er direkte adressert i eierdialog, blant annet i møte 20.5.2020 mellom byråd for klima, miljø og byutvikling Thor Haakon Bakke og BIR, ved styreleder Aslak Sverdrup og konserndirektør Steinar Nævdal. Det ble også tatt opp i av BKMB i etterfølgende møte 26.5.2020 i den faglige koordineringsgruppen, der BIR og alle eierkommunene er representert administrativt. Det vises til vedlagte presentasjoner av hhv. 20.5.2020 og 26.5.2020. I begge sammenhenger ble det pekt på at det er viktig at kommunen som eier og BIR arbeider mot de samme målene, og at det forutsettes at dette kan ivaretas bedre ved kommende rullering av avfalls- og ressursstrategi, og BKMB forventer at kommunen kobles tettere på ved denne rulleringen enn ved forrige. Det vises i denne sammenheng til at bystyrets kommentarer i høringsinnspill til gjeldende avfalls- og ressursstrategi ikke fullt ut ble tatt til følge av BIR.

BKMB deler også rapportens vurdering av at det er viktig at kommunens mål gjenspeiles i selskapets overordnede strategi, men denne har i liten grad vært forelagt eierkommunene for uttale før vedtakelse i styret. De ansvarlige byrådene (BFNE og BKMB) ble forsøkt involvert ved intervju av PWC som opptrådte på vegne av BIR, se vedlagte forespørsel i e-post av 25.10.2019. Men siden dette skjedde kort tid etter kommunevalget 2019, midt i overgangen fra ett byråd og til et annet, ble ikke forespørselen fulgt opp av byråd for klima, miljø og byutvikling. BKMB mener at denne form for medvirkning uansett ikke ville gitt en tilstrekkelig eierinvolvering og forankring før BIRs styre vedtok strategien, gitt dokumentets kompleksitet og strategiske viktighet.

BKMB ser at det er behov for og potensiale for forbedring og vil ta med seg rapportens anbefaling om at *«Eieroppfølgingen bør påse at det er en direkte sammenheng mellom kommunens mål på bærekraft i Grønn strategi og bærekraftsmål i BIR AS»* i vårt videre arbeid.

BKMB viser til rapportens anbefaling *«Eieroppfølgingen bør påse at BIR AS rapporterer om status på kommunens mål om bærekraft i årsrapportene»* og vil ta med seg rapportens anbefaling i den videre eierstyringen og påse at BIR AS i større grad rapporterer om status på kommunens mål om bærekraft i årsrapportene.

BKMB viser til at det i rapporten anføres at *«Vår vurdering er at bedriftsforsamlingen blir orientert om relevante saker, men det tas i liten grad initiativ i eierstyringen og den har lite dialog med eierne»*. BKMB har ikke etablert særskilt dialog med bystyreprerentanter som er oppnevnt som medlemmer at bedriftsforsamlingen. Samtidig som at bystyreprerentanter bør kunne forutsettes å ha kjennskap til bystyrets vedtak og føringer som er relevante for

eierstyring av BIR i lys av selskapets sektor-/samfunnspolitiske oppdrag, merker BKMB seg anbefalingen i rapporten om at dialog mellom eier (her BKMB) og bystyrets representanter i bedriftsforsamlingen kan styrke eieroppfølgingen. BKMB vil vurdere hvordan dialogen med bystyrerepresentanter i bedriftsforsamlingen kan styrkes for å øke den renovasjonsfaglige forståelsen og øke oppmerksomheten knyttet til vedtatte bærekraftsmål i eierstrategi og Grønn strategi for å være i bedre i stand til å påse at BIR ivaretar de sektor-/samfunnspolitiske målsettinger i for kommunens eierskap.

Oppsummert

BKMB vil ta med seg rapportens anbefalinger i sitt videre arbeid for å ivareta den del av eierstyringen som knytter seg til BIR som sektorpolitisk redskap for å legge til rette for reduserte avfallsmengder, økt sirkulær ressursbruk og ivaretagelse av klima og miljø.

For øvrig vil BKMB ta med seg funn som er interessante for vår rolle som myndighet, særlig hva gjelder sikring av selvkost ved fastsetting av renovasjonsgebyr.

Med hilsen

BKMB - kommunaldirektørens stab

Anne Iren Fagerbakke - kommunaldirektør

Unn Hovda - spesialrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Vedlegg

1. Presentasjon 20.05.2020 fra byrådets møte med BIR
2. Presentasjon 26.05.2020 for BIRs faglig koordineringsgruppe
3. E-post 25.10.2019 med forespørsel om intervju med byråden til arbeidet med BIRs konsernstrategi

BERGEN KOMMUNE

BYRÅDSPLATTFORMEN OG RENOVASJON

Dialogmøte mellom BIR og byråd for klima, miljø og byutvikling

20. mai 2020

Formål med dialogmøtet

- Bakgrunn
- Litt om oppgavefordeling i kommunen knyttet til BIR
- Kort gjennomgang av relevante punkter i byrådsplattformen
- Prosesser som er av betydning for renovasjon fremover
 - bystyresak om delegasjon av enerett for innsamling av husholdningsavfall til BIR
 - rullering av lokal forskrift om husholdningsavfall
 - revisjon av BIRs avfalls- og ressursstrategi
 - kartlegging av sirkulær økonomi Bergen kommune
 - revisjon av Grønn strategi

Oppgavefordeling i kommunen - BIR

- Byråd for finans, næring og eiendom
 - Ivaretar den generelle eierstyringen overfor ulike selskaper Bergen kommune har eierskap i
- Byråd for klima, miljø og byutvikling
 - Ivaretar kommunens ansvar for renovasjon, i tillegg til klima, miljø og byutvikling
 - Kommunaldirektørens stab (koordinering, delegasjon, regelverk og gebyr renovasjon)
 - Bymiljøetaten (renovasjonsfaglig)
 - Klimaetaten (klima og sirkulær)

BERGEN – EN GOD BY FOR ALLE

BERGEN
KOMMUNE

miljøpartiet
de grønne

Norges grønneste storby

- *Klimaendringene er vår tids største utfordring og viktigste solidaritetssak. Bergen bystyre har derfor erklært klimakrise.*
- *Byrådet vil følge opp krisevedtaket med tiltak som viser at vi tar ansvar og som vil gjøre Bergen til Norges mest klima og miljøvennlige by i tråd med Paris-avtalen.*
- *FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. For byrådet er bærekraftig utvikling et førende premiss som ligger til grunn for alt arbeid som gjøres, enten det gjelder økonomisk styring, klimamål, eller et godt tjenestetilbud.*

Kommunen som eier

- og renovasjon som samfunnsviktig infrastruktur

- *Byrådet mener det er viktig å ha demokratisk kontroll over viktige samfunnsressurser og funksjoner gjennom offentlig eierskap. Det er særlig viktig å beholde eierskap i samfunnsviktig infrastruktur som for eksempel strøm, vann, avløp og bosshåndtering.*
- *Byrådet vil bruke eierskapet i viktig samfunnsinfrastruktur, som BKK AS og BIR AS, til å stimulere til endring og omstilling i byen og regionen og til å sikre ivaretagelse av klima, miljø og natur.*
- *Byrådet vil legge til grunn og føre en aktiv eierskapspolitikk og vil sette tydelige krav til de selskapene Bergen kommune er eier i om at de skal ta samfunnsansvar innenfor sine virkeområder.*
- *Byrådet ønsker å styrke det interkommunale samarbeidet, og ha en god og konstruktiv dialog med nabokommuner slik at interkommunale selskaper og aksjeselskap kan videreutvikles.*

Avfall og gjenbruk

Byrådsplattformen

- Det bør i større grad lønne seg å reparere, gjenbruke og gjenvinne. Lavt forbruk bør premieres, og kommunen må legge til rette for at flere kan leve i tråd med naturens tålegrenser. Dette innebærer blant annet å tilrettelegge for kildesortering/kompostering av våtorganisk avfall, som matavfall*
- Byrådet vil endre den kommunale avfallshåndteringen for å i større grad tilpasse denne til sirkulærøkonomi. Byrådet vil jobbe systematisk for å redusere avfall og øke gjenbruk, materialgjenvinning og energiutnyttelse, både blant innbyggere og i kommunens egen virksomhet, blant annet gjennom å utarbeide en strategi for redusert materielt forbruk*
- Som en del av dette arbeidet vil byrådet se på mulighetene som ligger i et kommunalt reparatørregister og i Circle City Scan. Byrådet vil etablere brukthaller og legge til rette for reparasjonsverksteder i alle bydeler og samarbeide med næringslivet om å redusere matsvinn*

Digitalisering

- *Bergen skal være en offensiv foregangskommune for digitale løsninger. Den digitale utviklingen gir muligheter for brukervennlige og effektive kommunale tjenester og styrking av åpenhet og deltakelse.*
- *Vi vil modernisere Bergen kommunes digitale tjenester med fokus på å gjøre hverdagen lettere for brukerne og ivareta sikkerheten til alle innbyggernes opplysninger.*
- *Byrådet ønsker å styrke tilgjengeliggjøring av offentlig data for innbyggerne og næringslivet, for å styrke Bergen som smart-by, så lenge dette ikke utfordrer personvernet. Der det er hensiktsmessig, ønsker vi at det brukes fri programvare.*

Nei til plastforurensing

- *Byrådet vil stoppe innkjøp av unødvendige plastprodukter og varer med unødvendig emballasje*
- *Byrådet vil være en aktiv pådriver for at alle plastprodusenter skal få et fullverdig produsentansvar for plasten de produserer eller importerer*
- *Byrådet vil jevnlig ta initiativ til å*
 - *rydde plastavfall fra kystområder og vassdrag i Bergen*
 - *si nei til bruk av plastarmering i vegbygging*
 - *stille krav om gjenvinning av plast fra bygge- og anleggsplasser.*

Kutt i klimagassutslipp

- *Byrådets mål er at Bergen skal være fossilfri i 2030 og har mål om å redusere klimagassutslippene i Bergen med 50 prosent innen 2023, sammenlignet med 1991-nivå. For å nå 1,5-gradersmålet er det over tid nødvendig at Bergen har høyere opptak og fangst av klimagasser enn utslipp.*
- *Klimabudsjettet er det viktigste verktøyet for å oppnå utslippsmålene og inkluderer i dag sektorene transport, avfall og oppvarming. Byrådet skal vurdere klimakonsekvensen i alle relevante saker som legges frem for bystyret.*
- *Byrådet har som ambisjon å gjennomføre minst to fyrtårnprosjekt for nullutslippsløsninger i løpet av bystyreperioden innenfor for eksempel varetransport, avfall og anleggsplasser.*

Bergen i verden

- *Byrådet vil at Bergen skal være aktive deltakere i miljø- og klimapartnerskap med byer i andre land og at Bergen skal bidra til å identifisere grønne forretningsmuligheter av internasjonalt kaliber som kan tas ut i verden.*
- *Byrådet vil prioritere deltakelse og tilstedeværelse i nettverk som er i tråd med gjeldende politikk og byens interesser og markedsføre oss som, søke samarbeid om, og ta en internasjonal rolle som en klima- og miljøvennlig havby*

Pågående prosesser

Delegasjon av enerett til BIR

- Rullering som følge av behov for
 - Oppdatert hjemmelsgrunnlag
 - Ny kommunelov
 - Endringer i anskaffelsesforskriften
 - Økt vektlegging av renovasjon som samfunnsviktig infrastruktur og verktøy for byutvikling
 - En tydeliggjøring av ansvarsfordeling (tjenesteleveranse vs myndighet)

Oppsummert – videreføring av enerett for BIR, men med tydeligere kobling mot kommunens eierstyring

Pågående prosesser

Arbeid med forslag til ny forskrift om husholdningsavfall

- Kommunen er opptatt av at forskriften skal
 - gi innbyggerne god veiledning om krav til innsamling av husholdningsavfall
 - gi BIR et godt verktøy forvaltning og drift
- Kommunen vurderer å forskriftsfeste plikt til å sortere ut våtorganisk avfall
- Forhold som reguleres etter plan- og bygningsloven tas ut
- Data - håndtering i tråd med GDPR
- Samtykke til innsamling av husholdningsavfall – forsterket vektlegging og formalisering av dette (for å få kontroll med avfallsstrøm fra husholdninger)

Rullering av BIRs avfalls- og ressursstrategi

- Styrets strategi
- Viktig at kommunen og BIR arbeider mot felles mål
- BIR skal **tilrettelegge for** endring i retning av et sirkulært skifte

- Imøteser det videre arbeidet og mener det er viktig med god samhandling med eierkommuner

Pågående prosesser

- Rullering av Grønn strategi
- Utredning av Sirkulære Bergen

BERGEN KOMMUNE

FORVENTNINGER TIL AVFALLS- OG RESSURSSTRATEGI

Møte i koordineringsgruppen

26. mai 2020

Bergen kommunes forventninger – med relevans for avfalls- og ressursstrategi (og konsernstrategi)

- Bergen kommune presenterer
 - byrådets mål for renovasjon, klima og miljø, som vil være premissgivende i valgperioden
 - en kort evaluering av gjeldende avfalls- og ressursstrategi
 - oppsummert om forventninger

Norges grønneste storby

- Bergen bystyre har erklært klimakrise
- vil gjøre Bergen til Norges mest klima og miljøvennlige by i tråd med Paris-avtalen
- FNs bærekraftsmål skal ligge til grunn for all virksomhet i regi av Bergen kommune

Kommunen som eier

- og renovasjon som samfunnsviktig infrastruktur

- viktig å ha demokratisk kontroll gjennom offentlig eierskap, særlig i samfunnsviktig infrastruktur som strøm, vann, avløp og bosshåndtering
- vil bruke eierskapet i viktig samfunnsinfrastruktur til å stimulere til omstilling og til å sikre ivaretagelse av klima, miljø og natur
- forventer at BIR skal ta samfunnsansvar innenfor sitt virkeområde
- ønsker å styrke det interkommunale samarbeidet, slik at interkommunale selskaper og aksjeselskap kan videreutvikles

Avfall og gjenbruk

- det bør i større grad lønne seg å reparere, gjenbruke og gjenvinne - og lavt forbruk bør premieres
- vil legge til rette for at flere kan leve i tråd med naturens tålegrenser, bl.a. ved å tilrettelegge for kildesortering/kompostering av våtorganisk avfall (matavfall)
- vil endre den kommunale avfallshåndteringen for å tilpasse denne til sirkulærøkonomi
- vil jobbe systematisk for å redusere avfall og øke gjenbruk, materialgjenvinning og energiutnyttelse
- vil se på mulighetene som ligger i et kommunalt reparatørregister og i Circle City Scan.
- vil etablere brukthaller og legge til rette for reparasjonsverksteder i alle bydeler og samarbeide med næringslivet om å redusere matsvinn

Reduksjon i klimagassutslipp

- Bergen skal være fossilfri i 2030
- vil redusere klimagassutslippene i Bergen med 50 prosent innen 2023
- Bergen må få et høyere opptak og fangst av klimagasser enn utslipp for å nå 1,5-gradersmålet
- klimabudsjettet er det viktigste verktøyet for å oppnå utslippsmålene (inkluderer i dag sektorene transport, avfall og oppvarming)
- klimakonsekvensen skal vurderes i saker som legges frem for bystyret
- ambisjon å gjennomføre minst to fyrtårnprosjekt for nullutslippsløsninger innenfor feks. varetransport, avfall og anleggsplasser

Andre relevante målformuleringer

- Nei til plastforurensning – vil jobbe for økt produsentansvar for plast som produseres eller importeres
- Digitalisering – skal brukes for å oppnå mer brukervennlige, effektive og trygge tjenester, og offentlige data skal gjøres tilgjengelige (så lenge personvern ikke er til hinder for dette)
- Samarbeid med andre byer og i nettverk – vil være en aktiv deltaker i ulike fora for å fremme klima- og miljøvennlige løsninger

Rullering av BIRs avfalls- og ressursstrategi

- Viktig at kommunene og BIR arbeider mot felles mål
- Behov for strategier og delmål som svarer på utfordringene
 - Overordnede føringer for renovasjon
 - Forventninger til tjenestene fra innbyggerne og kommunene
 - Omlegging til sirkulære verdikjeder og økt behov for samhandling med andre
 - Økte krav til reduksjon i klimagassutslipp
 - Mer kompakt utbyggingsmønster
- Viktig med langsiktighet, men også fleksibilitet ved endringsbehov underveis

Kommunens forventninger

Forventninger fra Bergen kommune

Innenfor BIRs kjerneoppdrag forventer Bergen kommune

- gode og moderne tjenester for innsamling av husholdningsavfall for innbyggerne
- god tilrettelegging for høy ressursutnytting og gjenbruk i avfallshåndtering
- ivaretagelse av robust og framtidsrettet infrastruktur for renovasjon, som en viktig del av byutviklingen

Innenfor samfunnsoppdrag forventer Bergen kommune

- klima og miljøvennlige løsninger som samtidig ivaretar sirkulær ressursforvaltning

From: Stephen Øyhovden (NO)
Sent: Fri, 25 Oct 2019 15:32:52 +0200
To: Iversen, Magnus Hoem
Cc: Hovda, Unn; John Wikström (NO)
Subject: Re: Revisjon av konsernstrategien til BIR: Har Rune Bakervik mulighet til å snakke med oss?

Hei,

Jeg skjønner. Dette er også noe som lar seg gjøre per telefon.

Når det kommer til spørsmål så er vi generelt ute etter betraktninger rundt BIR sett fra eierperspektivet til Bergen kommune. Typisk ville vi gjort dette som et semistrukturert intervju, men jeg har listet opp noen typisk spørsmål under.

1. Hva mener du er BIR sine viktigste oppgaver og hvilke forventninger har du til BIR?
2. Hva synes du som eier at bør være BIRs ambisjon framover?
 1. Hva synes du som privatperson, og hvilke forventninger har du da til BIR?
3. Hvilke tanker gjør du deg rundt BIRs visjon (Vestlendingenes egen miljøbedrift)
 1. Hva legger du i miljøbedrift i denne sammenheng?
 2. Hvordan tolker du at BIR skal være en bedrift for "Vestlendingene"?
4. Hva anser som du BIR sine største styrker og kapabiliteter?
5. Hvor synes du at BIR har størst utviklingspotensiale?
6. Hvilke posisjon ser du for deg at BIR kan ta i den sirkulære økonomien?
7. Hvilke rolle tenker du at BIR har, eller bør ha, med tanke på bærekraftig utvikling av Vestlandet?
8. Mener du det er rom for at prisen på BIRs tjenester stiger dersom BIR tar en større rolle i verdikjeden?
 1. Hvordan vurderer du balansen mellom pris, miljø og kvalitet på tjenestene til BIR som den er nå? Og hva tenker du om utviklingen?
9. Hvor ser du de største mulighetene for BIR framover?
10. Hvilke utfordringer ser du for deg at BIR vil møte i de kommende årene?

Dersom vi får til en samtale rundt dette ıla neste uke hadde vi satt stor pris på det, feks. tirsdag eller torsdag formiddag?

Ha en fin helg når den tid kommer.

On Fri, Oct 25, 2019 at 1:53 PM Iversen, Magnus Hoem
<Magnus.Iversen@bergen.kommune.no> wrote:

Hei Stephen,

Som du muligens har registrert, så er det en litt spesiell situasjon i bergenspolitikken akkurat nå. Derfor vil vi gjerne avvente et konkret møte en liten stund, men – vi lurte på om du kunne sende over spørsmålene dine slik at vi kan begynne å forberede oss her i vår ende?

Mvh

Magnus Hoem Iversen

Politisk rådgiver for byråd for byutvikling, Rune Bakervik.

T: 46456631

Fra: Stephen Øyhovden (NO) <stephen.oyhovden@pwc.com>

Sendt: torsdag 24. oktober 2019 11:57

Til: Iversen, Magnus Hoem <Magnus.Iversen@bergen.kommune.no>

Kopi: John Wikström (NO) <john.wikstroem@pwc.com>

Emne: Revisjon av konsernstrategien til BIR: Har Rune Bakervik mulighet til å snakke med oss?

Hei Magnus,

Jeg har blitt informert om at jeg skal ta kontakt med deg for å komme i kontakt med Rune B.

Mitt navn er Stephen Øyhovden og jeg er en del av PwC-teamet som bistår BIR med revisjon av sin konsernstrategi, noe vi skal jobbe med utover høsten. I den forbindelse tar vi kontakt med viktige interessenter som har kjennskap til BIR for å få innspill og innsikt som vi kan ta med oss videre i prosessen.

Rune Bakervik har blitt løftet fram som en vi burde ta en prat med, og jeg lurer derfor på om det er mulig å få til et kort telefonmøte (20-30+ min) med oss ila neste uke?

--

Med vennlig hilsen,

PwC

Stephen Øyhovden

PwC | Associate

Mobile: +47 41 64 48 17

Email: stephen.oyhovden@pwc.com

PriceWaterhouseCoopers AS

P.b. 3984 Sandviken, NO-5035 Bergen, Norway

<http://www.pwc.no>

The information transmitted is intended only for the person or entity to which it is addressed and may contain confidential and/or privileged material. Any review, retransmission, dissemination or other use of, or taking of any action in reliance upon, this information by persons or entities other than the intended recipient is prohibited. If you received this in error, please contact the sender and delete the material from any computer.

--

Med vennlig hilsen,
PwC

Stephen Øyhovden

PwC | Associate

Mobile: +47 41 64 48 17

Email: stephen.oyhovden@pwc.com

PriceWaterhouseCoopers AS

P.b. 3984 Sandviken, NO-5035 Bergen, Norway

<http://www.pwc.no>

The information transmitted is intended only for the person or entity to which it is addressed and may contain confidential and/or privileged material. Any review, retransmission, dissemination or other use of, or taking of any action in reliance upon, this information by persons or entities other than the intended recipient is prohibited. If you received this in error, please contact the sender and delete the material from any computer.

6 VEDLEGG

6.1 OVERSIKT OVER SENTRALE DOKUMENTER OG LITTERATUR

6.1.1 Fra Bergen kommune

- 2021-10-14-NUES-Den-norske-anbefalingen-om-eierstyring-og-selskapsledelse-2
- BeBy sak 219_20 Delegasjon av enerett til BIR AS - fornyet gjennomgang og presisering
- BeBy sak 219_20 Innstilling og vedtak
- Bergen kommune - Melding om eierskap i kommunens selskaper og foretak
- BIR avfalls- og ressursstrategi 2016-2020
- BIR konsernstrategi 2020-2024 vedtatt 20200311
- BIR aarsrapport_2020
- BK Byrådet Politisk_plattform__352995a
- BK Forskrift om håndtering av husholdningsavfall, Bergen kommune, Vestland - Lovdata
- BK Rullering grønn strategi Fagnotat-datert-30-10-2021-
- Bystyret - sak med vedlegg BIR-Arsrapport-2020
- Bystyret - saksframstilling Bergen-kommunes-storste-portefoljebedrifter 2020
- KS AnbefalingerEierskap2020
- Plan-for-eierskapskontroll-i-Bergen-kommune-2021-2024
- Plan-for-forvaltningsrevisjon-i-Bergen-kommune-2021-2024
- Rapport fra selskapskontroll i BIR AS - oversendelsesbrev til kommunene
- Svarbrev til Norsk Industri fra Bergen kommune
- [360.3897976]Tilleggsopplysninger til BEBYsak 380_20 Statusrapport for bossnettet
- [360.3935562]Vedtak Bystyret, 16122020, Sak 380_20, Statusrapport 2019 fra BIR Nett for bossnettet i Bergen sentr...
- 2018_14059-18 Fagnotat Statusrapport 2019 fra BIR Nett for bossnettet i Bergen sentrum 3030403_4_0
- 2018_14059-30 Fagnotat Statusrapport 2020 Bossnettet i Bergen sentrum fra BIR Nett 4508263_1_0
- Byrådssak SR2019
- Fagnotat-Statusrapport-2020-Bossnettet-i-Bergen-sentrum-fra-BIR-Nett
- Framstilling-Statusrapport-2020-for-Bossnettet-i-Bergen-sentrum-fra-BIR-Nett-AS
- Innstilling-vedtak-sak 312_21-Statusrapport-2020-for-Bossnettet-i-Bergen-sentrum-fra-BIR-Nett-AS
- Sak 05-21 Statusrapport 2020 for bossnettet i Bergen sentrum - Vedlegg 1
- Statusrapport 2019 - Bossnettet i Bergen sentrum
- 2019.08.19 Redegjørelse for byrådets arbeid med FNs bærekraftsmål
- Bergen kommune referansebane og tiltaksscenarioer - 20201016
- BK Grønn-Strategi-Klima-og-energihandlingsplan-for-Bergen 2016
- BK Sluttrapport Grønn strategi
- ENDELIG versjon Sirkulære Bergen
- Redegjørelse for byrådets arbeid med FNs bærekraftsmål 2019
- Status for BK sitt arbeid med bærekraftsmålene 2021

6.1.2 Fra BIR AS

 Foranalyse mhp plan for forvaltningsrevisjoner
 Forvaltningsrevisjon leverandøroppfølging vinter 2020,21
 Innkallinger til møter i BIRs bedriftsforsamling eksempler fra 20...
 Ordinære GF BIR AS 2018-2021
 Organisasjonsgjennomgang 2.0
 Protokoller fra eiermøter 2018-2021
 Protokoller fra møter i BIRs bedriftsforsamling 2018-2021
 Referat fra koordineringsmøter
 Risikobilde, mål og tiltak
 Strategidokument heleide døtre - driftsselskap
 Strategiimplementering - styresaker
 Strategiimplementeringsgruppen i BIR konsern - mandat
 Vedtekter

- Bossnett (002)
- Bossnett
- Brev fra Deloitte til MD 12 april 2010
- Brev fra MD mai 2010
- Brev fra MD 30 nov 2009

- Resultatregnskap og balanse for konsern og datterselskaper
- Spesifiserte regnskaper (resultatregnskaper) for konsern og datterselskaper

6.1.3 Tidligere forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller

- BK Framstilling-Tilbakerapportering-vedrorende-selskapskontroll-av-BIR-AS
- BK Innstilling-vedtak-Tilbakerapportering-vedrorende-selskapskontroll-av-BIR-AS
- BK VEDLEGG-Tilbakerapportering-fra-byraden 2019
- Deloitte Prosjektplan-eierskapskontroll-av-eierskapsmeldingen-i-Bergen-kommune
- KPMG 2013 Fellestjenester og kompetansestyring. Forvaltningsrevisjon
- KPMG 2013 Styring av store investeringsprosjekt. Forvaltningsrevisjon
- KPMG 2014 Investeringsbeslutninger og offentlige anskaffelser. Forvaltningsrevisjon 2014 BIR
- KPMG 2016 Forvaltningsrevisjon _Kontraktstyring og avfallshåndtering_
- KPMG 2016 Forvaltningsrevisjon_Selvkost internprising og kryssubsidiering
- KPMG 2016 Ny fleksibel gebyrmodell
- KPMG 2017 Forvaltningsrevisjonrapport-Om-offentlighetsloven-i-BIR-
- RogRev selskapskontroll 2018 BIR endelig

KONTAKT

ØYVIND SUNDE

Director

m: +4797610122

e: Oyvind.Sunde@bdo.no

BDO AS, et norsk aksjeselskap, er deltaker i BDO International Limited, et engelsk selskap med begrenset ansvar i henhold til garanti, og er en del av det internasjonale BDO-nettverket, som består av uavhengige selskaper i de enkelte land. Foretaksregisteret: NO 993 606 650 MVA. Medlem av Den Norske Revisorforening.

Leveransen er utarbeidet for oppdragsgiver, og dekker kun de formål som med denne er avtalt. All annen bruk og distribusjon skjer for oppdragsgivers regning og risiko. BDO AS eller BDO Advokater AS vil ikke kunne gjøres ansvarlig overfor en tredjepart.